

TAULUSTOLAITOS

1748—1948

TABELLVERKET

HELSINKI 1948 HELSINGFORS

Taulustolaitoksen perustaminen. Tabellverkets uppkomst.

On selviä todistuksia siitä, että kirkollisten verojen kantamista varten Suomessa papisto jo keskiajalla piti eräänlaisia talouskuntaluetteloa samoin kuin kirjaa testamenteista ja ruumisverosta. Sellaisia on säilynytkin ainakin Kallialan (Tyrvään) seurakunnasta. Niinpä v:lta 1469 säilyneessä „Debita ecclesiae Kalliala de siliginibus” luetellaan kyläkunnittain, kuinka paljon kukin talouskunta sai maksaa kymmenyksiä.

Yksityisissä hiippakunnissa piispat ryhtyivät 1600-luvun alussa antamaan määräyksiä väestökirjanpidon pakollisuudesta. Siten Vesteråsin piispa Johannes Rudbeckius v. 1622 velvoitti hiippakuntansa papiston jokaisessa seurakunnassa pitämään kaste-, vihkimis- ja kuolleiden kirjoja. Turun piispa Rothovius v. 1628 hiippakuntansa seurakunnan paimenille antamissaan ohjeissa „Constitutiones pastoribus in Dioecesi Aboensi traditae” määräsi, että jokaisella kirkkoherralla tuli olla „pöydällä kirkonkirja, jonka mukaan voitaisiin toimia”. Tähän kirkonkirjaan oli merkittävä 1) kaikki kihlatut ja vihityt, 2) kaikki kastetut vanhempineen ja kummineen ja 3) kaikki haudatut. Näiden määräyksien noudattamista valvottiin piispantarkastuksissa, kuten käy selville esim. piispa Gezeliusen v. 1665 antamassa, niitä koskevassa asetuksessa.

Näin eri hiippakunnissa itsenäisesti kehittynyt väestökirjanpito kodifioitiin v:n 1686 kirkkolakiin ja samalla täydennettiin. Itse kirkkolaissa säädettiin nyt, että papiston oli pidettävä väestöluetteluita „majasta majaan, talosta taloon”. Kun lapsi kastettiin oli kirkonkirjaan merkittävä hänen syntymäpaikkakuntansa ja -päivänsä, milloin hän oli kastettu sekä vanhempien ja kastetilaisuudessa läsnäolleiden todistajain nimet. Avioliittoon vihityistä oli merkittävä heidän nimiensä lisäksi kummankin vanhempien nimet, mistä vihityt „ovat tulleet ja mitä todisteita heillä on ollut”. Kuolleista, jotka olivat haudatut kirkkoon tai kirkkomaahan, oli merkittävä kunkin nimi, „hautapaikka, sääty ja olosuhteet, elämä ja ikä”. Tämän lisäksi säädettiin uudessa kirkkolaissa, että papiston oli yllävaltakunnan pidettävä kirjaa myös väestön muuttoliikkeestä, merkitsemällä luetteloihinsa niiden nimet, jotka aikojen kuluessa muuttavat seurakuntaan tai siitä pois, kirjoittaen samalla muistiin, mistä kukin oli tullut, miten käyttäytynyt ja mihin lähtenyt. Tämä muuttoliikkeen rekisteröiminen oli tärkeä täydennys syntyneitä,

Tydlliga bevis ha bevarats på att Finlands prästerskap redan under medeltiden upprättat ett slags hushållsförteckningar för uppbörden av kyrkliga skatter och likaså fört bok över testamenten och likskatt (likstol). Sådana förteckningar ha bevarats åtminstone för Kalliala (Tyrvää) socken. Sålunda uppräknas i den bevarade „Debita ecclesiae Kalliala de siliginibus” av år 1469 efter byalag huru mycket varje hushåll hade att betala i tionde.

Inom enskilda stift började biskoparna i början av 1600-talet ge föreskrifter om obligatorisk befolkningsbokföring. Sålunda ålade biskopen i Västerås Johannes Rudbeckius år 1622 prästerskapet i sitt stift att i varje församling föra bok över döpta, vigda och döda. I de instruktioner, som biskopen i Åbo Rothovius år 1628 gav herdarna i stiftets församlingar, „Constitutiones pastoribus in Dioecesi Aboensi traditae”, bestämdes att varje kyrkoherde skulle ha „en Kyrko-Bok liggandes, der man kan rätta sig efter”. I denna kyrkbok borde antecknas 1) alla förlovade och vigda, 2) alla döpta jämte föräldrar och faddrar och 3) alla begravda. Vid biskopsvisitationerna övervalkades att dessa föreskrifter följdes, vilket bl. a. framgår av den förordning, som biskop Gezelius gav år 1665 om biskopsvisitationer.

Den befolkningsbokföring, som sålunda uppstått självständigt i olika stift, kodifierades i 1686 års kyrkolag och kompletterades samtidigt. I själva kyrkolagen stadgades att prästerskapet skulle föra förteckning över befolkningen „Huus ifrån Huus, Gård ifrån Gård”. Då ett barn döptes skulle i kyrkboken antecknas dess födelseort och -dag, när det döpts samt föräldrarnas och de vid dopet närvarande vittnenas namn. Om till äktenskap vigda skulle förutom deras namn antecknas även namnen på deras föräldrar samt „underrättelse, hwadan the äro komne och hwad Witnessbörd the haft hafwa.” Om döda, som begravats i kyrkan eller på kyrkogården, skulle antecknas namn, „lägerställen, stånd, wilkor, lefwerne och ålder”. Dessutom stadgades i den nya kyrkolagen att prästerskapet i hela riket skulle föra bok även över befolkningens flyttningsrörelse genom att i sina förteckningar anteckna namnen på dem, som under tidernas lopp flytta in i församlingen eller bort från densamma, och att samtidigt anteckna varifrån var och en kommit, huru han uppfört sig och vart han avflyttat. Denna inregistrering av flytt-

vihittyjä ja kuolleita koskevaan kirjanpitoon väkiluvun selville saamiseksi eri väestörekisterialueilla ja koko valtakunnassa.

Ruotsi-Suomessa oli siis ainakin jo 1600-luvun loppupuolella kirkollinen väestökirjanpito niin kehittynyt, että se kelpasi varsin monipuolisen ja sangen luotettavan väestötilaston perustaksi.

Vaati kuitenkin aikansa ennen kuin väestötilastollisen tutkimuksen harrastus pääsi viriämään Ruotsi—Suomessa ja kirkonkirjoissa kootuna oleva aineisto tuli tilastollisen käyttelyn alaiseksi. Ensimmäisiä uranuurtajia tämän uuden tutkimuksen alalla oli Ruotsi-Suomessa Eric Benzeliu, syntynyt Upsalassa v. 1675, lahjakas ja aloitekykyinen tiedemies, joka 1726 tuli Gööteporin ja 1731 Linköpingin piispaksi ja kuoli 1743 Ruotsin arkkipiispana.

Piispana joutui hän mieskohtaisesti tekemiin papiston väestökirjanpidon kanssa, ja silloin kiintyi hänen huomionsa mahdollisuuteen ryhtyä kirkonkirjojen perusteella laatimaan väestötilastoa Ruotsi-Suomessa, kuten oli tapahtunut Breslaussa ja kaupungin hallituksen syntyneistä ja kuolleista julkaisemien luetteloiden perusteella Lontoossa. Jo v. 1728 oli hänellä kerätynä tietoja syntyneistä ja kuolleista.

Näihin aikoihin teki erään tiedon mukaan silloinen kauppakollegion asessori, sittemmin maaherra, Jacob von Hökerstedt valtakunnan-neuvostolle suoranaisen ehdotuksen väkiluvun laskemiseksi kirkonkirjojen perusteella. Valtakunnan-neuvosto ei tätä kuitenkaan katsonut voitavansa hyväksyä muistaen, miten Daavidille oli käynyt, kun hän oli laskenut kansansa.

Piispa Eric Benzeliu jatkoi tällä välin syntyneisyys- ja kuolleisuustilaston laatimista hiippakunnastaan. Vuoden 1734 valtiopäivillä Benzeliu piti nähtävinä Linköpingin hiippakunnasta vuosilta 1721-1730 laatimiaan syntyneisyyttä ja kuolleisuutta valaisevia tilastotaulukoitaan. Nämä herättivät hyvin suurta huomiota. Ilmeisesti juuri Benzeliuksen esittämä tilasto tärkeältä osalta vaikutti v:n 1734 valtiopäivien anomukseen, että maaherrat veloitettaisiin lähettämään säätyjä varten aina uusien valtiopäivien alkaessa erikoisia selontekoja läänien tilasta, nimenomaan kohdistuen huomiota muun muassa väestön lisääntymiseen tai vähentymiseen.

Suurempi merkitys Benzeliuksen tilastotaulukoilla tuli kuitenkin olemaan toista tietä Ruotsi—Suomen virallisen tilaston historiassa. Kammarkollegiossa, tämän oman tunnustuksen mukaan, Benzeliuksen pieni tilastotaulusto herätti ajatuksen koko valtakunnan käsittävästä virallisesta syntyneisyys- ja kuolleisuustilastosta. Kammarkollegio ehdottikin v. 1736 tammi-kuun 7 päivänä kuninkaalle, että jokaisen hiippakunnan tuomiokapituli eli konsistoriumi, kuten silloin sanottiin, veloitettaisiin laadit-

ningsrörelsen var en viktig komplettering till bokföringen av födda, vigda och döda då det gällde att klarlägga folkmängdens storlek inom de olika befolkningsregistrens områden och i hela riket.

I Sverige-Finland hade sålunda befolkningsbokföringen åtminstone under senare hälften av 1600-talet redan nått en sådan utveckling, att den kunde begagnas som underlag för en mycket mångsidig och synnerligen tillförlitlig befolkningsstatistik.

Det dröjde likväl länge innan intresset för befolkningsstatistiska undersökningar började spira i Sverige-Finland och det material, som samlats i kyrkböckerna, blev föremål för statistisk behandling. En av banbrytarna inom detta nya forskningsgebit var i Sverige-Finland Eric Benzeliu, född i Uppsala år 1675, en begåvad och initiativrik vetenskapsman, som år 1726 blev biskop i Göteborg och 1731 i Linköping och som dog 1743 som Sveriges ärkebiskop.

Som biskop kom han i personlig beröring med prästerskapets befolkningsbokföring och då fäste han sig vid möjligheten att på grundvalen av kyrkböckerna uppgöra en befolkningsstatistik för Sverige-Finland i likhet med vad fallet var i Breslau och — med ledning av de förteckningar stadens styrelse publicerade om födda och döda — även i London. Redan år 1728 hade han insamlat uppgifter om födda och döda.

Vid denna tid framlade dåvarande assessorn i kommerskollegium, sedermera landshövdingen, Jacob von Hökerstedt enligt uppgift ett direkt förslag för riksrådet om att folkmängden skulle räknas med ledning av kyrkböckerna. Riksrådet kunde dock inte godkänna förslaget, ihågkommande huru det gick David, då han räknat sitt folk.

Under tiden fortsatte biskop Eric Benzeliu med att uppgöra en födelse- och dödlighetsstatistik enligt stift. Vid 1734 års riksdag förevisade Benzeliu de statistiska tabeller, som han uppgjort om födelser och dödsfall i Linköpings stift åren 1721-1730. Tabellerna väckte ett mycket stort uppseende. Uppenbarligen medverkade den av Benzeliu framförda statistiken i hög grad till den anhängan, som 1734 års riksdag gjorde, att landshövdingarna skulle förstångas att då ny riksdag sammanträder insända till ständerna särskilda redogörelser över länets tillstånd, varvid särskilt borde beaktas bl. a. befolknings ökning eller minskning.

Av större betydelse för den officiella statistikens historia i Sverige-Finland blevo dock Benzeliu's tabeller av en annan orsak. I kammarkollegium framkallade Benzeliu's lilla statistiska tabellsamling enligt vad kollegiet självt erkant tanken på en hela riket omfattande födelse- och dödlighetsstatistik. Kammarkollegium föreslog den 7 januari 1736 för konungen, att domkapitlet — eller konsistorium som det då hette — i varje stift skulle förpliktas att låta uppgöra statistiska tabeller för varje prosteri rörande

tamaan vuosittain hiippakunnan kustakin rovastikunnasta ja kuninkaalle lähettämään tilastotaulusto syntyneistä ja kuolleista viimeksi päättyneen vuoden aikana.

Tämä kamarikollegion esitys hyväksyttiin vielä saman kuukauden lopulla. Nytkään ei silti päästy pitemmälle kuin puolitiehen, rovastikuntataulustojen keräämiseen, joka sekä jäi käytännössä vaillinaiseksi. Yhdistelmien laatiminen näistä oli jäänyt suunnittelematta.

Edellä mainittu Jacob von Hökerstedt teki v. 1738 uuden esityksen valtakunnan väkiluvun selvillesaamisesta, pyytäen väkiluvun tietojen keräämistä luetteloiden muodossa. Ilmeisesti hänellä itsellään oli tätä kysymystä koskeva tutkimus tekeillä. Vastaus tuli tälläkin kertaa kieltevä, sillä Kuninkaallinen Majesteetti katsoi nytkin, kuten aikaisemmin, arveluttavaksi ruveta vaatimaan sellaisia luetteloita alamaisten luvusta koko valtakunnassa.

Väestötilastollisten pyrkimyksien uudeksi tukikohdaksi muodostui pian v. 1739 perustettu Ruotsin tiedeakatemia.

Tiedeakatemiasa herätti jo v. 1740 kysymyksen väestötilastosta piispa Eric Benzelius, joka ehdotti painettavaksi Linköpingin hiippakunnasta laatimansa syntyneisyys- ja kuolleisuusluettelot v:lta 1739. Tiedeakatemian käsityksen mukaan ei niitä kuitenkaan vielä voitu painattaa, koska ne rakenteeltaan eivät sen mielestä soveltuneet yleisesti käytettäväksi. Piispa Benzeliuskin jatkoi samalla edelleen tutkimuksiaan, aikoen ottaa asian uudelleen esille tiedeakatemiasa. Hän kuoli kuitenkin v. 1743.

Väestötilaston esitaistelijaksi tiedeakatemiasa tuli tämän jälkeen Pehr Elvius, joka v. 1744 otettiin Faggot'in jälkeen akademian sihteeriksi.

V:n 1746 valtiopäivien salaiselle valiokunnalle jätettiin v:n 1746 lopulla Pehr Elviuksen laatima yhdistelmä, „Menighetens talrikhet i Sveriges Rike”, jossa esitettiin se, mikä oli tärkeintä hänen alkuperäisessä tutkimuksessaan.

Toiseltakin arvovaltaiselta taholta jätettiin syksyllä 1746 silloin koossa olevien valtiopäivien salaiselle valiokunnalle mietintö väestötilaston aikaansaamisesta Ruotsi—Suomessa. Mietinnön laatija oli priikaatikenraali Jakob Albrecht von Lantingshausen. Hänenkin ehdotuksensa mukaan oli väestötilasto laadittava kirkonkirjojen perusteella ja oheisti hän esitykseensä neljän tilastotaulukon kaavat.

Salaisessa valiokunnassa tuli von Lantingshausen ehdotus käsittelyn alaiseksi v. 1746 joulukuussa. Siellä kannattivat sitä lämpimästi Jacob von Hökerstedt, nyttemmin maaherra, joka sanoi tehneensä samanlaisen aloitteen jo 18 vuotta takaperin, sekä professori, sittemmin Turun piispa Brovallius. Lantingshausenin ehdotus lähetettiin salaisen valiokunnan valtiodeputaatioon.

Ruotsin tiedeakatemian mietintö tuli salaisessa valiokunnassa esille v. 1747 helmikuussa

födda och döda under det sistflutna året och insända dem till konungen.

Denna framställning från kammarkollegium godkändes redan i slutet av samma månad. Likväl kom man inte heller denna gång längre än till insamling av prosteritabellerna, som dessutom i praktiken blev ofullständig. Någon plan för uppgörande av sammandrag för dessa hade icke utarbetats.

Den tidigare nämnda Jacob von Hökerstedt gjorde år 1738 en ny framställning om en utredning av rikets folkmängd och anhöll om att uppgifter skulle insamlas i form av förteckningar. Uppenbarligen hade han själv under arbete en undersökning i denna fråga. Svaret blev dock även denna gång nekande, ty Kunglig Majestät fann det även nu liksom tidigare betänkligt att börja inbegära dylika förteckningar rörande undersåtarnas antal i hela riket.

År 1739 grundades Svenska vetenskapsakademien, som snart blev en ny bas för de befolkningsstatistiska strävandena.

I vetenskapsakademien väcktes frågan om befolkningsstatistiken redan år 1740 av biskop Eric Benzelius, som föreslog till tryckning sina förteckningar rörande födda och döda i Linköpings stift år 1739. Enligt vetenskapsakademins uppfattning kunde de likväl inte tryckas, då de på grund av sin uppbyggnad, enligt dess åsikt, inte lämpade sig för allmänt bruk. Biskop Benzelius fortsatte likväl sina forskningar och hade för avsikt att på nytt ta upp frågan i vetenskapsakademien. Han dog dock år 1743.

Befolkningsstatistikens förkämpe i vetenskapsakademien blev härefter Pehr Elvius, som år 1744 blev akademins sekreterare efter Jakob Faggot.

Till sekreta utskottet i 1746 års riksdag inlämnades i slutet av år 1746 ett av Pehr Elvius utarbetat sammandrag „Menighetens talrikhet i Sveriges Rike”, som utgjorde en framställning av „det anselegnaste deraf”.

Från ett annat auktoritativt håll inlämnades hösten 1746 till den då församlade riksdagens sekreta utskott ett betänkande om åstadkommandet av en befolkningsstatistik i Sverige-Finland. Betänkandet hade uppgjorts av brigadgeneralen Jakob Albrecht von Lantingshausen. Även enligt hans förslag skulle befolkningsstatistiken uppgöras på grundvalen av kyrkböckerna; han bifogade förslag till fyra statistiska tabeller.

I sekreta utskottet kom von Lantingshausen förslag upp till behandling i december 1746. Det fick där varmt understöd av Jacob von Hökerstedt, dåmera landshövding, som sade sig ha tagit ett liknande initiativ redan 18 år tidigare, samt av professor Brovallius, sedermera biskop i Åbo. Lantingshausen förslag remitterades till sekreta utskottets statsdeputation.

Svenska vetenskapsakademins betänkande kom upp i sekreta utskottet i februari 1747 och fick

saaden suopean vastaanoton. Se päätettiin lähettää Kuninkaalliselle Majesteetille alamaisten kirjeen seurattessa mukana sekä pöytäkirjanotteella lausua salaisen valiokunnan tunnustus tiedeakatemialle sen esityksestä.

Salaisen valiokunnan kirjelmä kuninkaalle tiedeakatemian väestötilastoa koskevasta mietinnöstä valmistui kuitenkin vasta v:n 1747 lopulla. Syynä tähän viipymiseen oli taulustokaavojen suunnittelemisen, jonka suoritti salaisen valiokunnan jaosto.

Salaisen valiokunnan kuninkaalle osoitettu kirjelmä virallisen vuotuisen väestötilaston, n. s. taulustolaitoksen (tabellverket), perustamisesta on päivätty v. 1747 joulukuun 12 päivänä. Se tuli valtakunnanneuvostoon v. 1748 tammikuun 23 päivänä ja hyväksyttiin siellä kaikissa kohdissaan. Kuninkaan kirje asiasta annettiin helmikuun 3 päivänä 1748.

Taulustolaitosta varten ei kuitenkaan vielä perustettu erillistä tilastovirastoa, vaan työ jaettiin jo olevien virastojen kesken. Taulustojen täyttämisen suoritti ensinnäkin kussakin seurakunnassa sen pastori. Sen vuoden päättyessä, jota tiedot koskivat, oli pastoriin lähetettävä taulustot kontrahtirovastille, joka laski yhteen rovastikuntaan kuuluvien seurakuntien taulustot. Kontrahtirovasti puolestaan lähetti rovastikuntansa taulustot hiippakuntansa tuomiokapitulille, jossa rovastikuntien taulustoista laskettiin hiippakunnan taulustot. Tuomiokapitulit vuorostaan lähettivät rovastikuntien taulustot maaherroille. Nämä vuorostaan laskivat yhteen rovastikuntien taulustoista läänien taulustot ja lähettivät läänien taulustot kansliakollegiolle, jossa laskettiin yhteen koko valtakunnan luvut. Milloin Suomessa oli kenraalikuvernööri, lähettivät Suomen maaherrat taulustonsa hänelle, joka lähetti Suomea koskevat yhteenvedot kansliakollegiolle.

Taulustojen täyttäminen käytännössä osoittautui kuitenkin vaikeammaksi kuin alkujaan oli luultu, joten järjestelmää oli jatkuvasti kehitettävä. Ensimmäiset yleistaulustot, jotka esittivät v:n 1749 oloja, saatiin valmiiksi v:n 1755 lopulla ja esiteltiin kansliakollegiossa v:n 1756 tammikuussa ja samana päivänä lähetettiin kuninkaalle. Valtakunnanneuvostossa esiteltiin ne v. 1756 helmikuun 3 päivänä ja lähetettiin samana päivänä salaiselle valiokunnalle. Tämä vuorostaan tutustui näihin ankaran salaisina pidettyihin taulustoihin suurella jännityksellä ja erikoisella mielihyvällä. Salainen valiokunta lausui julki, että perustetun taulustolaitoksen veroista erinomaista tietolähdettä ei vielä ollut ainoallaakaan muulla kansakunnalla, mutta samalla totesi valittaen taulustojen paljastamat vaikeat epäkohdat, kuten harvan asutuksen, suuren kuolleisuuden ja maastamuuton. Taulustolaitoksen suuren tärkeyden vuoksi salainen valiokunta ehdotti, että taulustolaitoksen johtoon asetettaisiin erikoinen vakinainen virasto n. s. taulustotoimikunta (tabellkommissionen), joka kyllä olisi kansliakollegion alainen, mutta olisi suoranaisesti kirjeenvaihdossa tuomiokapitulien maaher-

ett välvilligt mottagande. Man beslöt sända det till Kunglig Majestät åtföljt av ett underdånigt brev samt genom protokollsutdrag uttrycka för vetenskapsakademin sekreta utskottets gillande av dess framställning.

Sekreta utskottets skrivelse till konungen om vetenskapsakademin betänkande rörande befolkningsstatistiken blev likväl färdig först i slutet av år 1747. Förseningen förorsakades av tabellformulärens planering, som utfördes av mindre sekreta utskottet.

Sekreta utskottets skrivelse till konungen om grundande av en officiell årlig befolkningsstatistik, det s. k. tabellverket, är daterad den 12 december 1747. Den inkom till riksrådet den 23 januari 1748 och godkändes där till alla delar. Kungligt brev i detta ärende gavs den 3 februari 1748.

För tabellverket grundades likväl inte ännu något särskilt statistiskt verk, utan arbetet fördelades mellan förefintliga ämbetsverk. Sålunda ifylldes tabellerna av pastorn i varje församling. Vid utgången av det år uppgifterna avsågo skulle pastorn insända tabellerna till kontraktsprosten, som sammanräknade tabellerna för de till prosteriet hörande församlingarna. Kontraktsprosten åter sände tabellerna för sitt prosteri till stiftets domkapitel, där ur prosteriernas tabeller uträknades tabeller för stiftet. Domkapitlen i sin tur sände tabellerna rörande prosterier till landshövdingarna. Dessa åter räknade samman prosteritabellerna till länstabeller och insände länstabellerna till kanslikollegium, där tabeller för hela riket uträknades. När Finland hade en generalguvernör, insände landshövdingarna i Finland sina tabeller till denne, som insände sammandrag för Finland till kanslikollegium.

Ifyllandet av tabellerna erbjöd dock större svårigheter än vad man till en början tänkt sig, varför systemet måste fortgående utvecklas. De första tabellsammandragen, som visade förhållandena år 1749, blevo färdiga i slutet av år 1755 och förevisades i kanslikollegium i januari 1756 samt sändes samma dag till konungen. I riksrådet föredrogos de den 3 februari 1756 och sändes samma dag till sekreta utskottet. Här studerades dessa tabeller, som höllos strängt konfidentiella, med stor spänning och med särskild tillfredsställelse. Sekreta utskottet uttalade att ingen annan nation ännu hade att tillgå en så utmärkt kunskapskälla som tabellverket, men samtidigt konstaterade man med beklagande att tabellerna avslöjade svåra missförhållanden, såsom gles bosättning, stor dödlighet och emigration. På grund av tabellverkets stora betydelse föreslog sekreta utskottet att ledningen av tabellverket skulle anförtros ett särskilt ordinarie ämbetsverk, tabellkommissionen, som visserligen skulle underlyda kanslikollegium, men som skulle korrespondera direkt med domkapitlen, landshövdingarna och övriga vederbörande. Detta ledde till att en ordinarie tabellkommission grun-

rain y. m. asianomaisten kanssa. Tämän johdosta v. 1756 lokak. 11 päivätyllä kirjeellä perustettiinkin vakinainen taulustotoimikunta. Näin tuli Ruotsi-Suomeen perustetuksi Euroopan ja koko maailman ensimmäinen tilastovirasto.

Taulustotoimikunnan työ Ruotsi-Suomen väestötilaston kehittämiseksi on arvostettava hyvin ansiokkaaksi ja suuriarvoiseksi. Sen keskeisimpänä henkilönä tuli olemaan tähtientutkija Pehr Wargentin, joka v. 1783 tapahtuneeseen kuolemaansa saakka oli toimikunnan jäsenenä. Paitsi sitä, että hän innokkaasti otti osaa taulustolaitoksen työhön 33 ½ vuoden aikana, julkaisi hän useita arvokkaita tilastollisia tutkimuksia. Muuten Pehr Wargentin oli isän puolelta turkulaista sukua.

Suuri ansio oli myös Ruotsi-Suomen papistolla, joka varsinaisen työnsä ohella sai suorittaa alkuaineiston kokoamisen ilman korvausta, tehtävän, joka sille alkujaan oli vieras ja työläämpi kuin aluksi näytti. Papiston työ käsitti ensinnäkin itse kirkonkirjojen ajanmukaistamisen ja täydentämisen, jotta ne muodostaisivat mahdollisimman monipuolisen ja luotettavan tietolähteen väestötilastoa varten. Toiseksi oli papistonkin omasta puolestaan selvitettävä niitä ongelmia, jotka esiintyivät heille lähetettyjen kaavain täyttämässä, ja siten vaikutettava itse metoodin kehittämiseen. Tähänkin työhön oli papiston osallistuttava pitkin valtakuntaa, niin hyvin erämaaseurakunnissa kuin viljelyksen rintamailla. Ensi sijassa oli kuitenkin tuomiokapituleilla tässä kohden tärkeä osuutensa, sekä väestökirjanpidon valvojana että käsitteiden selvittäjänä. Todistuksena siitä on muun muassa Turun tuomiokapitulin kiertokirje väestötaulustojen täyttämisestä, joka annettiin v. 1805 syyskuun 18 päivänä. Tämän kiertokirjeen taulustotoimikunta julkaisi jokseenkin koko laajuudessaan silloisessa virallisessa lehdessä, *Inrikes-Tidningar*, käyttäen siihen yli kolme lehden sivua ja määräten sanotun kiertokirjeen ohjeeksi koko valtakunnan papistolle.

Niille menneille polville, jotka terävällä ajatuskyvyllään, velvollisuudentunnollaan ja sitkeillä ponnistuksillaan loivat Ruotsi-Suomen väestötilaston perustuksen kaksisataa vuotta ajassa takaperin ja vaalivat sen kehittymistä elinvoimaiseksi tutkimuksenhaaraksi Pohjolassa, on meidän lausuttava suuri kunnioituksemme ja kiitollisuutemme.

dades genom brev av den 11 oktober 1756. Sålunda upprättades i Sverige-Finland Europas och hela världens första statistiska ämbetsverk.

Tabellkommissionens arbete för utvecklandet av befolkningsstatistiken i Sverige-Finland måste anses ha varit mycket förtjänstfullt och av stort värde. Den centrala gestalten blev astronomen Pehr Wargentin, som var medlem i kommissionen ända till sin död år 1783. Utom att han med intresse tog del i arbetet med tabellverket under 33 ½ år publicerade han ett flertal värdefulla statistiska undersökningar. För övrigt var Pehr Wargentin på fädernet av Åbo-släkt.

Stora förtjänster inlade också prästerskapet i Sverige-Finland, som vid sidan av sitt egentliga arbete fick utföra insamlingen av primärmaterial, ett arbete, som till en början var främmande och som medförde mera arbete än man på förhand tänkt sig. Prästerskapets arbete bestod för det första i att komplettera kyrkböckerna och bringa dem på en tidsenlig nivå, för att de skulle kunna utgöra en så mångsidig och tillförlitlig kunskapskälla som möjligt för befolkningsstatistiken. För det andra måste prästerskapet utreda de problem, som uppstodo vid ifyllandet av de till dem sända formulären och härigenom medverka till en utveckling av metoden. I detta arbete hade prästerskapet i hela riket att ta del, såväl i ödemarksförsamlingarna som i välodlade bygder. Framför allt hade dock domkapitlet en viktig uppgift i detta arbete både genom att övervaka bokföringen och genom att utreda begreppen. Ett bevis härpå är ett cirkulär av den 18 september 1805 från domkapitlet i Åbo om ifyllandet av befolknings-tabellerna. Detta cirkulär publicerade tabellkommissionen nästan in extenso i det dåvarande officiella organet *Inrikes-Tidningar*, vartill åtgick över tre sidor i tidningen, och bestämde att detta cirkulär skulle tjäna som anvisning för prästerskapet i hela riket.

För de gångna släktled, som med skarpt intellekt, plikt känsla och sega ansträngningar för tvåhundra år sedan skapade grunden för befolkningsstatistiken i Sverige-Finland och som befordrade dess utveckling till en livskraftig forskningsgren i Norden, böra vi uttrycka vår stora värn och tacksamhet.

Martti Kovero.

Maamme väestötilaston uudistamisen vaiheita. Huru befolkningsstatistiken i vårt land reformerats.

Taulustolaitoksen perustaminen loi harvinaisen kestävän pohjan Ruotsi—Suomen väestötilastolle. Sen sijaan, että tähän asti oli väestön suuruudesta ja sen muutoksista saatu kokoon vain irrallisia ja hajanaisia tietoja, pantiin nyt alulle tarkoin suunniteltuihin kysymyskaavakeisiin perustuva tiedustelujärjestelmä, joka osoittautui erittäin elinkelpoiseksi ja säilyi toista vuosisataa miltei muuttumattomana. Vasta vähitellen, sitä mukaa kuin yhteiskuntaelämä sai uusia, entisestä huomattavasti poikkeavia muotoja ja väestökysymykset joutuivat suuremmassa määrin tieteellisen tutkimuksen kohteeksi, kävi epä-mättömästi selväksi, etteivät tietojen keräämisessä noudatetut menetelmät yhtä vähän kuin käytännössä olevat kaavakkeet enää vastanneet ajan vaatimuksia. Maamme väestötilaston vaiheista ilmenee kuitenkin, että tarpeellisten uudistusten toteuttaminen ei ole suinkaan läheskään aina ollut helppoa: kerta toisensa jälkeen ovat vanhat tottumukset ja näihin liittyvät monenlaiset ennakkoluulot saaneet uudistussuunnitelmat raukemaan.

Ennen tilastollisen keskusviraston perustamista ei määrätietoinen toiminta väestötilaston kehittämiseksi voinut maassamme ymmärrettävistä syistä tulla kysymykseen. Ansaitsee kuitenkin mainitsemista, että tunnettu valtiomiehemme L. G. von Haartman aikoinaan kiinnitti huomiota eräisiin väestötilaston alalla ilmeneviin puutteellisuuksiin. Vuonna 1839 senaatille antamassaan muistiossa hän teki selkoa niistä eroavaisuuksista, joita kirkonkirjoista ja henkikirjoista saadut väestön suuruutta koskevat tiedot osoittivat, ja korosti näiden seikkojen aiheuttamia haittoja. Muistion johdosta senaatti asetti vuonna 1842 erityisen komitean, jonka tehtäväksi tuli harkita, miten voitaisiin puheena olevassa suhteessa päästä suurempaan yhdenmukaisuuteen. Komitean työn tulokset jäivät valitettavasti varsin vähäisiksi, mikä lienee johtunut lähinnä siitä, että muut kuin puhtaasti tilastolliset kysymykset pääsivät asioiden käsittelyssä etualalle.

Tilastollisen päätoimiston toiminnan alkaminen tuli merkitsemään kokonaan uutta ajanjaksoa maamme väestötilaston kehityksessä. Viraston johdon jouduttua K. F. Ignatiuksen käsiin ryhdyttiin monien muiden aloitteiden ohella väestötilastoa saattamaan ajanmukaiselle ja kansainvälisen tilaston vaatimuksia vastaavalle tasolle. Sen jälkeen kun valtiollinen ero

Grundandet av tabellverket skapade en fast grund för Sverige—Finlands befolkningsstatistik. Medan man tidigare erhållit endast enstaka och spridda uppgifter om befolkningens storlek och dess förändringar, lades nu grunden till ett system med noggrant planerade frågeformulär, vilket system visade sig vara synnerligen livskraftigt och förblev nästan oförändrat under mer än ett århundrade. Först småningom, i den mån samhällslivet antog nya, förändrade former och befolkningsfrågorna i högre grad blevo föremål för vetenskaplig forskning, framgick obestriddligen, att varken metoderna för materialets insamling eller de i bruk varande formulären längre motsvarade tidens krav. Av vår befolkningsstatistikens historia framgår likväl, att det långtifrån alltid varit lätt att genomföra erforderliga reformer: gång på gång ha gammal vana och härmed sammanhängande fördomar av olika slag omintetgjort reformplanerna.

Före grundandet av ett statistiskt centralämbetsverk kunde ett målmedvetet arbete för utvecklandet av befolkningsstatistiken i vårt land av förklarliga skäl inte äga rum. Likväl bör nämnas, att den kända statsmannen L. G. von Haartman på sin tid fäste uppmärksamhet vid en del bristfälligheter inom befolkningsstatistiken. I en promemoria till senaten redogjorde han år 1839 för de skiljaktigheter uppgifterna om befolkningsnumerären enligt kyrkböckerna och enligt mantalslängderna förededde och påpekade olägenheterna härav. Med anledning av promemorian tillsatte senaten år 1842 en särskild kommitté, som fick till uppgift att planlägga, huru man i nämnda hänseende kunde uppnå större enhetlighet. Resultatet av kommitténs arbete blev tyvärr mycket obetydligt, vilket torde ha berott på att andra än rent statistiska frågor trädde i förgrunden vid förhandlingarna.

Grundandet av Statistiska centralbyrån bildade en helt ny epok i utvecklingen av vårt lands befolkningsstatistik. Sedan ledningen av ämbetsverket övertagits av K. F. Ignatius började man vid sidan av många andra initiativ arbeta på att bringa befolkningsstatistiken på en tidsenlig nivå, motsvarande den internationella statistikens krav. Sedan Sverige och

Ruotsin ja Suomen välillä oli tapahtunut, oli papiston avulla kerätty runsas ja arvokas tilastoaineisto jäänyt arkistojen kätköön, miltei täysin käyttölemättä. Niin hyvin vuosittaisten väestömuutostietojen kuin aika ajoittain annettavien väkilukutietojen kaavakkeet olivat jähmettyneet vanhoihin muotoihinsa eivätkä kyenneet antamaan vastausta niihin kysymyksiin, joita muutuneet olosuhteet nostivat esille. Oli näin ollen selvää, että vain perusteelliset muutokset kykenisivät viemään pysyviin tuloksiin. Niistä lukuisista esityksistä, joita asian johdosta tehtiin, näkyy, että tilastollisen keskusvirastomme taholla oltiin täysin selvillä, mihin uudistuksessa olisi oikeastaan mentävä. Vallitsevan järjestelmän olennaisena piirteenä ja samalla sen suurimpana heikkoutena oli nimittäin se, että papisto antoi kaikki tarvittavat väestötiedot valmiiden tauluyhdistelmien muodossa. Tästä oli seurauksena, että tilastovirastolla ei ollut minkäänlaista mahdollisuutta tarkistaa ensiaineiston luotettavuutta eikä vapaasti käytellä ja yhdistellä niitä erilaisia tietoja, joita puheena olevan aineiston nojalla saatiin. Ainoa mahdollisuus tämän epäkohdan poistamiseksi oli se, että siirryttäisiin tietojen antamisessa kokonaan uuteen järjestelmään eli nominatiivisten, henkilökohtaisten, luetteloiden käyttöön. Ilmeisesti kuitenkin pelko siitä, että tällaisen perinpohjaisen ehdotuksen tekeminen kohtaisi tietojen antajien, toisin sanoen papiston puolelta liian jyrkkää vastarintaa, ehkäisi määräviä elimiä ottamasta uudistustyössä koko askelta. Niin muodoin taulustolaitoksen syntyaajoilta periytyvä tietojen keräämistapa jäi ennalleen ja valmiit tauluyhdistelmät pysyivät edelleenkin väestötilaston runkona. Huomattava parannus saatiin kuitenkin sikäli aikaan, että vuonna 1877 annetulla asetuksella tehtiin taulujen sisältöön tuntuvia muutoksia. Tauluja täydennettiin monissa kohdin, ja niihin otettiin runsaasti sellaisia tietoja, joita niissä ei aikaisemmin ollut lainkaan mukana.

Jo ennen kuin väestötaulujen uudistaminen lopullisesti tapahtui, oli eräs toinen väestötilaston keskeisistä kysymyksistä saanut periaatteellisen ratkaisunsa. Kirjelmässään senaatille vuonna 1868 samoin kuin muissakin esityksissään Ignatius lausui toivomuksenaan, että viisivuositain annettavat väkilukutaulut vastaisuudessa korvattaisiin todellisilla väestönlaskennoilla. Viitaten niihin käytännöllisiin vaikeuksiin, jotka kohtaisivat nominatiivisiin tietoihin perustuvan väestönlaskennan toimeenpanoa koko laajuudessaan, Ignatius kuitenkin päätyi siihen tulokseen, että toistaiseksi olisi rajoituttava suorittamaan todellisia väestönlaskentoja vain maamme suurimmissa kaupungeissa. Nämä osittaiset väestönlaskennat tulisivat täydentämään niitä väestön suuruutta ja rakennetta koskevia tietoja, joita kerättäisiin jatkuvasti aika ajoittain papistolta, ei kuitenkaan viisivuositain, kuten aikaisemmin, vaan joka kymmenes vuosi ns. kymmenvuotis-

Finland blivit åtskilda hade det av prästerskapet insamlade rikhaltiga och värdefulla statistiska materialet legat i arkiven, nästan fullständigt obearbetat. Såväl formulären för de årliga uppgifterna om befolkningsrörelsen som formulären för befolkningsnumerären, som tid efter annan måste inlämnas, hade stelnat i sina gamla former och kunde inte lämna svar på de frågor, som de förändrade förhållandena föranledde. Det var sålunda klart, att endast grundliga reformer skulle kunna lämna bestående resultat. Av de talrika framställningar, som gjordes i saken, framgår att man på vårt statistiska centralämbetsverk var fullständigt på det klara med, vad man vid reformen borde eftersträva. Det väsentliga draget i det rådande systemet och samtidigt dess största svaghet var nämligen den omständigheten, att prästerskapet lämnade alla erforderliga befolkningsuppgifter i form av färdiga tabellsammandrag. Följden härav var, att det statistiska ämbetsverket inte hade någon möjlighet att granska primärmaterialets tillförlitlighet eller att behandla och kombinera de olika uppgifter, som erhöles på basen av ifrågavarande material. Enda möjligheten att afhjälpa detta missförhållande var att man vid insamlandet av uppgifter skulle övergå till ett helt nytt system d. v. s. till användning av nominativa förteckningar. Uppenbarligen hindrade likväl fruktan för att ett sådant vittgående beslut skulle stöta på alltför hårt motstånd bland uppgiftsgivarna de beslutande myndigheterna från att i reformarbetet taga steget helt ut. Sålunda förblev insamlingsmetoden från tabellverkets grundläggande oförändrad och de färdiga tabellsammandragen bildade även fortfarande grundvalen för befolkningsstatistiken. En avsevärd förbättring fick man likväl till stånd, i det man genom förordningen av år 1877 gjorde betydande förändringar i fråga om innehållet i tabellerna. Dessa kompletterades i många avseenden och en hel del sådana uppgifter, som alls inte tidigare ingått i tabellerna, medtogos.

Redan före det reformen av befolkningsstabellerna verkställdes, hade en annan av befolkningsstatistikens centrala frågor lösts i princip. I en skrivelse till senaten år 1868 likasom även i andra framställningar uttalade Ignatius såsom sitt önskemål, att tabellerna rörande folkmängden, som utarbetades vart femte år, i framtiden borde ersättas med faktiska folkräkningar. Hänvisande till de praktiska svårigheter, som förelågo vid genomförandet av en fullständig folkräkning på grundvalen av nominativa uppgifter, kom Ignatius likväl till den slutsatsen, att man tillsvidare borde inskränka sig till att utföra faktiska folkräkningar endast i vårt lands största städer. Dessa partiella folkräkningar skulle komplettera de uppgifter om befolkningsnumerär och struktur, vilka insamlades med regelbundna mellanrum av prästerskapet, likväl icke vart femte år såsom tidigare, utan vart tionde år, de s. k. decennietabellerna. I

tauluja käyttäen. Ehdotuksen mukaisesti pantiin ensimmäinen maamme suurimpien kaupunkien väestönlaskenta toimeen vuonna 1870. Tästä saakka on väestötilastoomme painanut leimansa muualla tuntematon kahtiajakoisuus: nominatiivisiin tietoihin perustuva väestönlaskenta on suoritettu vain eräissä suurimmissa kaupungeissa, kun sen sijaan muusta osasta maata on väestönlaskentaa vastaavat tiedot saatu pelkkien valmiiden tauluyhdistelmien muodossa.

Väestötaulujen uudistamisen jälkeen kului pari vuosikymmentä, ennen kuin tietojen keräämisessä noudatetun järjestelmän heikkouksiin alettiin taas kiinnittää huomiota. Voidaan sanoa, että vuosisadan vaihde merkitsee tässä kohdin eräistä käännekohtaa. Siitä lähtien Tilastollinen päätoimisto yhä uudelleen tekee esityksiä, joissa valaistaan väestötilaston alalla vallitsevia puutteellisuuksia ja ehdotetaan toimenpiteitä niiden korjaamiseksi. Uudistusehdotukset kohdistuvat lähinnä kahteen seikkaan: toisaalta väestötilaston tietojen keräämistavan muuttamiseen, toisaalta todellisen, nominatiivisiin tietoihin perustuvan väestönlaskennan aikaansaamiseen.

Ensimmäinen huomattava aloite tehtiin vuonna 1900, jolloin Tilastollinen päätoimisto maamme tuomiokapituleille lähettämässään kirjelmässä laajalti perusteli uudistuksen välttämättömyyttä. Päätoimisto lausui käsityksensä, että ne tauluyhdistelmät, jotka saatiin papistolta, eivät enää mitenkään vastanneet väestötilastolle asetettavia vaatimuksia. Suomen väestötilaston oli näin ollen tehtävä valinta kahden vaihtoehdon välillä: joko siirryttävä henkilökohtaisten tietojen käyttöön tai tuntuvasti lisäävä käytännössä olevia tauluyhdistelmiä. Päätoimisto puolestaan asettui epäilyksittä kannattamaan edellistä vaihtoehtoa ja viittasi tässä yhteydessä niihin edullisiin kokemuksiin, joita Ruotsissa oli saatu koko järjestelmän uudistamisesta. Siellä nimittäin oli vuodesta 1860 lähtien luovuttu tauluyhdistelmistä ja sen sijaan otettu käytäntöön henkilökohtaisia tietoja sisältävät jäljennökset kirkonkirjoista. Päätoimiston mielestä ei tällainen muutos väestötilaston tietojen antamisessa kävisi papistolle suinkaan ylivoimaiseksi edellyttäen, että kirkonkirjat ovat kunnollisesti ja huolellisesti hoidetut.

Tuomiokapitulien suhtautuminen Päätoimiston edellä mainittuun esitykseen oli kauttaaltaan torjuva. Kaikissa asiaa koskevissa vastauksissa korostettiin sitä, että ehdotettu muutos tulisi kohtuuttomasti lisäämään papiston työtaakkaa ja siten häiritsemään niitä varsinaisia tehtäviä, joiden hoitamiseen papiston lähinnä tulee omistautua. Lisäksi huomautettiin siitä, että Päätoimiston ehdotuksen mukaan tultaisiin vaatimaan sellaisiakin tietoja, joita käytännössä olevista kirkonkirjoista ei saada ja joita kirkollinen kirjanpito itse ei tarvitse. Edelleen viitattiin siihen, että papisto sille aikoinaan myönnettyjen privilegioiden perusteella oli vapautettu tällaisten tietojen antamisesta.

enlighet med förslaget verkställdes den första folkräkningen i vårt lands största städer år 1870. Från denna tid har vår befolkningsstatistik präglats av en annanstädes okänd tudelning: en folkräkning, som grundar sig på nominativa uppgifter, har utförts endast i vissa av de största städerna, då däremot för övriga delar av landet motsvarande uppgifter erhållits på basen av färdiga tabellsammandrag.

Efter omställningen av befolkningstabellerna förflöt ett par årtionden, förrän man åter begynte fästa uppmärksamhet vid svagheterna i systemet för materialets insamling. Man kan säga, att sekelskiftet härvid bildar en vändpunkt. Från och med detta gör Statistiska centralbyrån jämt och ständigt framställningar, i vilka bristerna i befolkningsstatistiken belysas och åtgärder föreslås för att avhjälpa dem. Reformförslagen gälla närmast två frågor: å ena sidan en ändring av insamlingsmetoden för befolkningsstatistiken, å andra sidan genomförandet av en verklig folkräkning, som grundar sig på nominativa uppgifter.

Det första anmärkningsvärda initiativet gjordes år 1900, då Statistiska centralbyrån i sin skrivelse till landets domkapitel utförligt motiverade nödvändigheten av en reform. Centralbyrån uttalade som sin åsikt, att de tabellsammandrag, som erhöles av prästerskapet, inte längre på något sätt motsvarade de krav, som borde ställas på befolkningsstatistiken. Inom Finlands befolkningsstatistik borde därför träffas ett val mellan två alternativ: antingen övergå till personella uppgifter eller kännbart öka de i bruk varande tabellkombinationerna. Centralbyrån å sin sida understödde utan tvekan det förra alternativet och hänvisade i detta sammanhang till de goda erfarenheter man i Sverige hade haft av en omorganisation av hela systemet. Där hade man nämligen fr. o. m. år 1860 övergett tabellsammandragen och i stället tagit i bruk kopior av kyrkböckerna, som alltså innehöllo nominativa uppgifter. Enligt Centralbyråns åsikt skulle en ändring av sättet för inlämnandet av befolkningsstatistiska uppgifter ingalunda bliva prästerna övermäktigt under förutsättningen att kyrkböckerna voro omsorgsfullt förda.

Domkapitlens inställning till ovannämnda framställning av Centralbyrån var genomgående avvisande. I alla svar framhölls, att den föreslagna ändringen skulle komma att omätligt öka prästerskapets arbetsbörda och sålunda störa de arbeten, som prästerskapet närmast borde ägna sig åt. Dessutom påpekades, att enligt Centralbyråns förslag även sådana uppgifter fordrades, vilka icke kunna erhållas från i bruk varande kyrkböcker och som icke behövas i den kyrkliga bokföringen. Ytterligare hänvisades till att prästerskapet på grund av tidigare beviljade privilegier var befriat från att lämna dylika uppgifter.

Näin jäljestäpäin asiaa arvostellen tuntuu papiston täysin kielteinen kanta puheena olevassa uudistuskysymyksessä jossain määrin yllättävältä. Olihan papiston omassakin keskuudessa valittu sitä, että käytännössä oleva järjestelmä oli muodostunut suuritöiseksi ja verraten hankalaksi. Näin ollen oli yksistään tätäkin seikkaa silmällä pitäen aiheellista harkita muutosten tekemistä, etenkin kun naapurimaassamme Ruotsissa toimeenpantu vastaavanlainen uudistus oli onnistunut hyvin ja saavuttanut papiston hyväksymisen. Toisaalta on kuitenkin myönnettävä, että Päätoimiston suunnitelmaa ei oltu ehkä edeltä käsin tehty riittävästi tunnetuksi ja siten valmistettu sille suotuisaa maaperää.

Huolimatta papiston taholla ilmenneestä vastarinnasta Päätoimisto teki vuonna 1901 hallitsijalle esityksen, jossa suurin piirtein samalaisin perustein kuin tuomiokapituleille lähetyksessä kirjelmässä ehdotettiin, että väestötilaston tarvitsemat ensitiedot tästä lähtien annettaisiin nominatiivisten luetteloiden muodossa. Päätoimiston esitys ei johtanut kuitenkaan muuhun, kuin että senaatti vuorostaan tiedusteli Turun ja Porvoon tuomiokapitulien mielipidettä esillä olevasta asiasta. Kuten saattoi odottaa, tuomiokapitulien käsitykset uudistuksen tarpeellisuudesta eivät olleet tällä välin muuttuneet. Senaatti ei myöskään katsonut olevan syytä ryhtyä asian johdosta sen enempiin toimenpiteisiin.

Seuraava Päätoimiston aloite uudistuksen aikaansaamiseksi tapahtui lähes kymmenen vuotta myöhemmin eli vuoden 1909 lopulla. Tällä kertaa esitys koski joka kymmenes vuosi kerättävien väkilukutietojen, ns. kymmenvuotistaulujen, antamista. Senaatille lähettämässään kirjelmässä Päätoimisto viittasi väkilukutaulujen puutteellisuuksiin huomauttaen mm. siitä vaikeudesta, mikä kohtaa luotettavan ja kansainvälisesti vertailukelpoisen ammattitilaston laatimista. Tähän nähden Päätoimisto katsoi välttämättömäksi, että vuonna 1910 todellinen väestönlaskenta ulotettaisiin koko maan käsittäväksi eikä rajoitettaisi sitä, kuten tähän saakka, vain suurimpiin kaupunkeihin. Mielenkiintoisena piirteenä, johon kirjelmässä viitataan, on mainittava, että kysymys todellisesta väestönlaskennasta oli tullut toistakin tietä esille. Eduskunnassa oli nimittäin tehty väestönlaskentaa koskeva anomusehdotus, ja tämän perusteella oli vuoden 1910 menoarvioehdotukseen otettu erikoinen 100 000 markan suurinen määräraha yleistä väestönlaskentaa varten.

Sikäli kuin yleisen väestönlaskennan aikaansaaminen olisi riippunut yksistään kotimaisista valtion elimistä, olisi kysymyksen ratkaisu selvästikin ollut myönteinen. Suunnitelmien toteuttaminen kohtasi kuitenkin voittamattomia esteitä aivan toisella taholla. Maamme tulo- ja menoarviota käsiteltäessä Venäjän ministerineuvostossa puheena oleva menoerä poistettiin hallitsijalle annettavasta esityksestä.

Vain joitakin vuosia tämän jälkeen tuli kysymys yleisen väestönlaskennan toimeenpanosta

Då man efteråt bedömer saken, förefaller prästerskapets fullständigt avvisande hållning i nämnda reformfråga i någon mån överraskande. Även inom prästerskapets egen krets hade man ju klagat över att det i bruk varande systemet varit arbetsdrygt och ganska besvärligt. Sålunda var det enbart med tanke på denna omständighet skäl att taga en omgestaltning under överbägande, i synnerhet som en i vårt grannland Sverige genomförd reform av liknande natur hade lyckats väl och vunnit prästerskapets gillande. **A andra sidan** bör likväl medges, att Centralbyråns plan kanske inte på förhand hade gjorts tillräckligt känd och att man sålunda inte berett denna en gynnsam jordmån.

Oaktat motståndet från prästerskapets sida gjorde Centralbyrån år 1901 en framställning till kejsaren, i vilken på i stort sett samma grunder som i skrivelsen till domkapitlen föreslogs, att de primäruppgifter befolkningsstatistiken behövde härefter skulle lämnas i form av nominativa förteckningar. Centralbyråns framställning ledde likväl inte till annat än att senaten i sin tur anhöll om utlåtanden i nämnda sak av domkapitlen i Åbo och Borgå. Såsom man kunde vänta sig hade domkapitlens åsikter om nödvändighet av reformen inte under tiden förändrats. Senaten ansåg det inte heller vara skäl att med anledning därav vidtaga några åtgärder.

Följande initiativ från Centralbyråns sida att få till stånd en reform gjordes nästan tio år senare eller i slutet av år 1909. Denna gång gällde framställningen de befolkningsuppgifter, som insamlas vart tionde år, den s.k. decenniestatistiken. I sin skrivelse till senaten hänvisade Centralbyrån till befolkningstabellernas bristfälligheter och påpekade de svårigheter som förefunnos vid utarbetande av en internationellt jämförbar yrkesstatistik. På grund härav ansåg Centralbyrån det vara nödvändigt, att år 1910 den faktiska folkräkningen utsträcktes till att omfatta hela landet och att den inte såsom hittills, inskränkte sig till de största städerna. Såsom ett intressant drag, till vilket hänvisas i brevet, bör nämnas, att frågan om en faktisk folkräkning även hade framkommit andra vägar. Till riksdagen hade nämligen inlämnats ett petition och på basen härav hade i 1910 års statsförslag upptagits ett särskilt anslag på 100 000 mark för en allmän folkräkning.

Ifall åstadkommandet av en allmän folkräkning hade berott på enbart inhemska statsorgan, hade frågan tydligen lösts i positiv riktning. Planens genomförande mötte likväl oöverbärliga hinder på helt annat håll. Då vårt lands utgiftsstat behandlades i det ryska ministerrådet ströks ifrågavarande utgiftspost i propositionen till regenten.

Endast några år härefter kom frågan om genomförandet av en allmän folkräkning åter

jälleen esille, ja tällä kertaa näytti suotuisa tulos olevan lähempänä kuin koskaan aikaisemmin. Syynä tähän edulliseen asioiden käännteeseen oli se, että Venäjällä oli ryhdytty laajakantoisiin suunnitelmiin koko valtakunnan käsitettävän väestönlaskennan suorittamiseksi vuoden 1915 lopulla. On selvää, että Suomenkin tuli osallistua näihin valmisteluihin, ja niinpä Päätoimisto sai senaatilta tehtäväkseen laatia maamme koskevan ehdotuksen väestönlaskennan toimeenpanemiseksi. Alkupuolella vuotta 1914 lähettämässään kirjelmässä Päätoimisto käsitteli erittäin perusteellisesti kysymyksessä olevaa asiaa ja antoi pyydetyn esityksen. Tämän pitemmälle ei kuitenkaan näissä valmistelutöissä ehditty päästä, sillä ensimmäisen maailmansodan syttyminen keskeytti pian kaikki väestönlaskentaa tarkoittavat enemmän suunnitelmat.

Maamme itsenäistyminen ja sen mukanaan tuomat runsaammat mahdollisuudet yhteiskunnallisen elämän kehittämiseen antoivat uutta virikettä myös väestötilaston uudistamista tarkoittaville pyrkimyksille. Jo vuoden 1918 puolivälistä lähtien Tilastollinen päätoimisto teki useita esityksiä, joissa laajasti selvitettiin väestötilaston puutteita ja samalla korostettiin uudistusten välttämättömyyttä. Päätoimiston esityksillä voidaan katsoa olleen sikäli menestystä, että valtiovallan taholla asiaan kiinnitettiin entistä suurempaa huomiota. Näkyvänä tuloksena tästä mielenkiinnosta oli vuonna 1918 asetettu komitea, joka sai tehtäväkseen käsitellä väestötilaston uudistamista koskevaa kysymystä. Puheena oleva ns. väestötilastokomitea totesi vuonna 1923 valmistuneessa mietinnössään, että maamme väestötilaston puutteet johtuvat pääasiassa kahdesta seikasta, nimittäin toiselta puolen itse väestökirjanpidon hajanaisuudesta ja heikkouksista, toiselta puolen taas tilastotietojen antamisessa noudatetusta vanhentuneesta järjestelmästä. Komitea piti tarkoituksenmukaisena tutkia aluksi koko laajuudessaan yksinomaan sitä seikkaa, miten väestötilaston tietojen perusta, väestökirjanpito, saataisiin uudistetuksi ja asetetuksi yhtenäiselle kannalle. Näin ollen komitea ei puuttunut lainkaan varsinaisiin väestötilastollisiin kysymyksiin, vaan ehdotti mietinnössään yleisen väestöluettelon perustamista ja teki esityksen tätä koskevista tarpeellisista lainsäädäntötoimenpiteistä. Komitean mietinnön tultua julkisuuteen syntyi vilkasta mielipiteiden vaihtoa siitä, mille viranomaisille yleisen väestöluettelon pitäminen olisi uskottava. Kun tässä kohdin näytti vallitsevan huomattavaa erimielisyyttä ja kun lisäksi väestöluettelon aikaansaaminen olisi vaatinut tuntuvia kustannuksia, komitean ehdotukset jäivät toteuttamatta. Väestötilaston kehittämisen kannalta tämä tulos oli mitä valitettavin, koska komitean ehdottama yleinen väestöluettelo olisi luonut väestötilastolle sen tarvitseman yhtenäisen perustan ja antanut takeita ensiaineiston suuremmasta luotettavuudesta.

upp, och denna gång föreföll ett positivt resultat ligga närmare än någonsin tidigare. Orsaken till att saken tog en så gynnsam vändning var att man i Ryssland utarbetat omfattande planer på en folkräkning för hela riket i slutet av år 1915. Det var klart att även Finland skulle delta i dessa förberedelser och sålunda fick Centralbyrån i uppdrag av senaten att utarbeta ett förslag till genomförande av en folkräkning. I skrivelser avgivna under förra hälften av år 1914 behandlade Centralbyrån synnerligen grundligt ifrågavarande ärende och inlämnade det önskade förslaget. Dess längre kom man likväl inte i dessa förberedande arbeten, ty det första världskrigets utbrott avbröt snart alla planer på en folkräkning.

Vårt lands självständighet medförde bättre möjligheter till samhällelig utveckling och gav nya impulser åt tanken på en reformering av befolkningsstatistiken. Redan f. o. m. medlet av år 1918 gjorde Statistiska centralbyrån flere nya framställningar, i vilka grundligt redogjordes för befolkningsstatistikens brister och på samma gång betonades nödvändigheten av reformer. Centralbyråns framställning hade såtillvida framgång, att statsmakten fäste större uppmärksamhet vid densamma än förut. Ett synligt resultat av detta intresse utgjorde den år 1918 tillsatta kommittén, som fick i uppdrag att behandla frågan om en omorganisation av befolkningsstatistiken. Denna s. k. befolkningsstatistikkommitté konstaterade i sitt betänkande av år 1923, att bristerna i vårt lands befolkningsstatistik huvudsakligen berodde på två omständigheter, nämligen å ena sidan på splittringen och svagheterna i själva befolkningsbokföringen, å andra sidan på det föråldrade system, som följdes vid lämnandet av de statistiska uppgifterna. Kommittén ansåg det ändamålsenligt att till en början i frågans hela vidd undersöka, huru grunden för de befolkningsstatistiska uppgifterna, folkbokföringen, skulle kunna förnyas och bringas på en enhetlig bas. Sålunda befattade sig kommittén inte alls med egentliga befolkningsstatistiska frågor, utan föreslog i sitt betänkande grundandet av ett allmänt befolkningsregister och gjorde en framställning om för ändamålet erforderliga åtgärder i lagstiftningsväg. Sedan kommittébetänkandet hade publicerats, uppstod en livlig diskussion om frågan, åt vilken myndighet utarbetandet av det allmänna befolkningsregistret skulle anförtros. Då åsikterna härom föreföllo att gå isär och då det dessutom hade krävts kännbara kostnader att åstadkomma ett befolkningsregister, blev kommitténs förslag inte förverkligat. Med tanke på befolkningsstatistikens utveckling var detta resultat mycket beklagligt, då det av kommittén föreslagna allmänna befolkningsregistret hade bildat den enhetliga grund, som statistiken hade behövt och lämnat garantier för att primärmaterialen blivit tillförlitligare än förut.

Vuonna 1926 opetusministeriölle lähettämässään kirjelmässä Tilastollinen päätoimisto palasi uudelleen siihen ajatukseen, että papistolta tulevat väestönmuutostiedot olisi saatava nominatiivisina luetteloina eikä valmiina tauluyhdistelminä. Ehdotustaan perustellessaan Päätoimisto korosti erityisesti sitä näkökohtaa, että väestönmuutoksia koskevien tietojen pitäisi tulla julkisuuteen mahdollisimman tuoreina. Tätä varten papiston olisi lähetettävä Päätoimistolle kuukausittain henkilökohtaiset luettelot edellisen kuukauden väestönmuutoksista: syntymä- ja kuolintapauksista, solmituista avioliitoista, muuttoliikkeestä jne. Päätoimistossa tapahtuvien työsuoritusten jouduttamiseksi suunniteltiin Hollerith-koneiden käytäntöön ottamista.

Tälläkään kertaa Tilastollisen päätoimiston ehdotus ei johtanut myönteiseen tulokseen. Hallituksen taholla pidettiin ehdotuksen toteuttamiseen liittyviä kustannuksia liian suurina.

Kustannuskysymyksellä oli ratkaiseva osuutensa Päätoimiston eräiden toistenkin esitysten raukeamiseen. Vuonna 1919 Päätoimisto oli uudelleen ehdottanut yleisen väestönlaskennan toimeenpanemista. Tämä ehdotus otettiin huomioon hallituksen menoarvioesityksessä, mutta asian joutuessa eduskuntakäsittelyyn tarvittava määräraha poistettiin. Tehdessään ehdotuksen vuoden 1930 menoarvioksi Päätoimisto otti jälleen esille kysymyksen väestönlaskennan järjestämisestä. Kokonaiskustannusten laskettiin tällöin nousevan pyöreän luvun 10 miljoonaan markkaan. Alkava lamakausi pakotti kuitenkin noudattamaan äärimmäistä säästäväisyyttä, joten puheena oleva määräraha ei päässyt hallituksen budjettiesitykseen.

Edellä selostettujen väestötilaston uudistamista kohdanneiden esteiden vastapainoksi voitiin 1930-luvulla merkitä voittopuolelle eräitä varsin huomattavia saavutuksia. Joulukuun 20 päivänä 1935 annetulla asetuksella uudistettiin maamme kuolleisuustilasto perin pohjin. Samalla kun kuolemansyynimistö saatiin kansainvälisiä vaatimuksia vastaavaksi, joutui kuolemansyiden toteaminen ensi sijassa lääkärin tehtäväksi. Tästä lähtien Päätoimistolle tarjoutui myös mahdollisuus käyttää ensiaineistoa yhtenäisten periaatteiden mukaan, koska kuolleisuustilaston tiedot oli annettava henkilökohtaisina. Vuonna 1939 pantiin toimeen syntyneisyystilastossa samanlainen siirtyminen nominatiivisten tietojen käytöön. Täten oli siis se väestönmuutostietoja koskeva aloite, joka vuosikymmeniä aikaisemmin tehtiin, saatu tärkeimmiltä osiltaan toteutetuksi. Tähän tulokseen oli tehokkaalla tavalla vaikuttanut se myönteinen suhtautuminen, jota maamme papisto näitä uudistuksia kohtaan osoitti, sen jälkeen kun asian alkuvaiheessa ilmenneet epäilykset oli voitettu.

Väestötilaston toinen suuri kysymys, yleinen väestönlaskenta, oli myös tällä välin joutunut ratkaisevaan kohtaan. Ajatus todellisen väestönlaskennan tarpeellisuudesta oli siinä määrin saanut kannatusta, että eduskunnan taholta kiinni-

I en skrivelse till undervisningsministeriet av år 1926 framförde Statistiska centralbyrån åter den åsikten, att prästerskapets uppgifter om befolkningsrörelsen borde fås i form av nominativa förteckningar och inte i form av färdiga tabellsammandrag. I motiveringen av sitt förslag betonade Centralbyrån särskilt den synpunkten, att uppgifterna om befolkningsrörelsen borde offentliggöras så snabbt som möjligt. Därför borde prästerskapet månatligen insända till Centralbyrån nominativa förteckningar över befolkningsrörelsen under föregående månad: över födda och döda, ingångna äktenskap, flyttningsrörelsen o. s. v. För att påskynda arbetet på Centralbyrån ansåg man det nödvändigt att använda sig av Hollerith-maskiner.

Icke heller denna gång ledde Statistiska centralbyråns förslag till positivt resultat. Inom regeringen ansåg man kostnaderna för förslaget förverkligande alltför höga.

Kostnadsfrågan spelade en avgörande roll även då några andra av Centralbyråns förslag gingo om intet. År 1919 hade Centralbyrån ånyo föreslagit, att en allmän folkräkning måtte verkställas. Detta förslag beaktades i regeringens budgetförslag, men vid behandlingen i riksdagen ströks det erforderliga anslaget. Vid utarbetandet av förslag till budget för år 1930 upptog Centralbyrån åter frågan om anordnande av en folkräkning. Totalkostnaderna beräknades då uppgå till i runt tal 10 miljoner mark. På grund av den annalkande depressionen måste likväl den strängaste sparsamhet iakttagas, varför ifrågavarande anslag inte upptogs i regeringens budgetförslag.

Som en motvikt till ovannämnda motgångar för omorganisationen av befolkningsstatistiken kunde man på 1930-talet notera några mycket anmärkningsvärda framgångar. Genom en förordning av den 20 december 1935 reformerades vårt lands dödlighetsstatistik fullständigt. Samtidigt som dödsorsaksnomenklaturen bragtes i nivå med internationella krav, överläts fastställandet av dödsorsakerna i främsta rummet åt läkarna. Härfter hade Centralbyrån även möjlighet att bearbeta primärmaterialalet efter enhetliga principer, emedan uppgifterna för dödlighetsstatistiken skulle lämnas i nominativ form. År 1939 övergick man även inom födelsestatistiken till att använda nominativa uppgifter. Härmed hade således det initiativ rörande uppgifterna om befolkningsrörelsen, som gjordes för decennier sedan, förverkligats till de väsentligaste delarna. Till detta resultat hade effektivt medverkat den positiva inställning, som vårt lands prästerskap intagit till dessa reformer, sedan deras tidigare misstroende övervunnits.

Befolkningsstatistikens andra stora problem, den allmänna folkräkningen, hade även under tiden nått ett avgörande stadium. Uppfattningen om nödvändigheten av en verklig folkräkning hade fått ett så kraftigt medhåll, att riks-

tettiin vuonna 1935 huomiota puheena olevaan asiaan ja kehoitettiin hallitusta harkitsemaan, voitaisiinko väestönlaskenta lähitulevaisuudessa toimittaa. Sitten kun Tilastollinen päätoimisto oli tehnyt yksityiskohtaisen ehdotuksen, väestönlaskennan suorittamisen tiellä ei näyttänyt olevan mitään esteitä. Huhtikuun 8 päivänä 1938 säädetyin lain mukaan koko maata käsittävä väestönlaskenta määrättiin toimeenpantavaksi joka kymmenes vuosi ja ensimmäisen kerran vuonna 1940. Mutta samoin kuin jo aikaisemmin ehkäisi nytkin sodan puhkeaminen suunnitelman toteuttamisen.

Vaikka maamme väestötilastoa onkin viime aikoina voitu tärkeissä kohdin kehittää, odottavat kuitenkin vielä monet uudistussuunnitelmat toteuttamistaan. Viitattakoon tässä yhteydessä vain sellaisiin keskeisiin kysymyksiin kuin väestökirjanpidon parantaminen ja yhdenmukaistaminen samoin kuin nominatiivisten tietojen käytäntöön ottaminen avioliittotilastossa ja muutto-liiketilastossa. Ennen muita kohdistuvat kuitenkin toiveet siihen, että yleinen väestönlaskenta vihdoinkin saadaan lähiaikoina suoritetuksi. Väestönlaskennan perustavaa laatua oleva merkitys on kiistaton — ilman tällaista koko maan käsittävää väestönlaskentaa jäävät kaikki toimenpiteet väestötilaston parantamiseksi ja edelleen kehittämiseksi pakostakin puolinaisiksi. Suuremmalla syyllä kuin koskaan aikaisemmin voidaan nyt sanoa pitävän paikkansa sen, minkä Tilastollinen päätoimisto jo vuonna 1914 esitti maan silloiselle hallitukselle lähettämässään kirjelmässä: „Todellisen väenlaskun toimittaminen täällä toteuttaisi yhden Suomen väestötilaston hartaimpia, jo kauan sitten lausumia toivomuksia.”

dagen år 1935 fäste uppmärksamhet på ifrågasvarande problem och uppmånade regeringen att överväga möjligheterna för genomförandet av en folkräkning i en nära framtid. Sedan Statistiska centralbyrån hade utarbetat ett detaljerat förslag, föreföll planens förverkligande att inte längre stöta på några hinder. I en lag av den 8 april 1938 stadgades att en folkräkning omfattande hela landet bör äga rum vart tionde år och första gången år 1940. Men som redan en gång tidigare hindrade krigets utbrott planens förverkligande.

Om också vårt lands befolkningsstatistik under de senaste tiderna har utvecklats i väsentliga delar, vänta likväl många reformplaner på att förverkligas. I detta sammanhang må endast nämnas sådana centrala frågor som förbättrandet och förenhetligandet av bokföringen över befolkningen likasom införandet av nominativa uppgifter i äktenskapsstatistiken och statistiken över flyttningsrörelsen. Framför allt rikta sig likväl förhoppningarna på att en allmän folkräkning slutligen i snar framtid skall kunna verkställas. Folkräkningens grundläggande betydelse är obestridd — utan en folkräkning omfattande hela landet äro alla åtgärder för att förbättra och vidare utveckla befolkningsstatistiken ohjälpligen ofullständiga. Med större skäl än någonsin tidigare kan man nu bekräfta riktigheten av det uttalande, som Statistiska centralbyrån redan år 1914 gjorde i sin skrivelse till landets dåvarande regering: „Genomförandet av en faktisk folkräkning skulle förverkliga ett av de viktigaste, redan under långa tider uttalade önskemålen för Finlands befolkningsstatistik.”

M. Strömmer.

Taloustilastomme kehityksen pääpiirteet.

Utvecklingen av vår ekonomiska statistik i grunddrag.

Käsite „taloustilasto” ei ole edes teoriassa täysin yksiselitteinen. Useimpia yhteiskuntaelämän tapahtumia voidaan ja tuleekin tarkastaa taloudellisesta näkökulmasta, jos halutaan saada selvä kuva yhteiskunnallisista ilmiöistä. Taloustilastoon voidaan kuitenkin lukea vain ne tilastonhaarat, joissa taloudelliset näkökannat ovat määrääviä ja joissa taloudelliset suhteet ennen kaikkea muodostavat tilastollisen käsittelyn kohteen. Hyvällä syyllä voitaisiin myös sosiaali-tilasto lukea taloustilaston tutkimusalaan kuuluvaksi, mutta käytännöllisistä syistä tällaista yhteenliittämistä on yleensä vältetty, vaikkakin rajaviivan vetäminen yleisen taloustilaston ja sosiaali-tilaston välille tuottaa toisinaan suuria vaikeuksia. Voidaan sanoa, että finanssitalasto on kuitenkin taloustilaston selvä alaosa. Tietenkin saattavat myös muut kuin taloustilaston alaan kuuluvat tilastonhaarat käsitellä luonteeltaan taloudellisia ilmiöitä. Esimerkkinä tästä mainittakoon ammattitalasto, jota meidän maassamme on kehitetty ja käsitelty etupäässä väestötilaston yhteydessä. Nämä tilastonhaarat jäävät kuitenkin tällaisen lyhyen katsauksen ulkopuolelle, jonka tarkoituksena on esittää yksinomaan taloustilaston yleiset piirteet ja tärkeimmät haarat.

Tilastotieteen varhaisimpina aikoina oli tietenkin väestötilasto se tilastonhaara, joka saattoi varjoonsa kaiken muun tilastollisen toiminnan. Tiedot valtakunnan väkiluvusta ja sen jakaantumisesta olivat hallinnon ja „valtakunnan voiman” kannalta erittäin tärkeitä. Mutta se aineisto, joka muodosti varhaisimpien väestötilastollisten tutkimusten pohjan, oli oikeastaan saanut alkunsa taloudellisista syistä. On muistettava, että hallituksella täytyi olla käsitys väestöstä ja sen kokoonpanosta, ennen kuin se saattoi ryhtyä tarpeellisiin fiskaalisiin toimenpiteisiin. Tällä tapaa sai alkunsa jo 1500-luvun lopulla kuuluisa Älvsborgin lunnaiden veroluettelo, joka käsitti koko väestön, sikäli kuin sillä oli omaisuutta — puhumattakaan kymmenysluetteloista, maakirjoista ja muista veroluetteloista. Samanlaiset raha-asialliset tarpeet johtivat myös siihen, että alettiin pitää henkikirjoja, jotka vähitellen tulivat käsittämään sellaisetkin henkilöt, joiden ei tarvinnut suorittaa veroa. Tämä alun perin taloustilastollinen aineisto tuli saamaan hyvin huomattavan merkityksen väestötilaston kannalta.

Paitsi tämänlaatuista väestötilastollista aineistoa oli jo varhain käytettävänä erilaisia asiakir-

Begreppet „ekonomisk statistik” är icke ens i teorin fullständigt entydigt. De flesta fenomen i samhället kunna ju behandlas ur ekonomisk synvinkel och böra också betraktas på detta sätt, om man vill få en klar bild av de sociala företeelserna. Men till ekonomisk statistik kunna likväl hänföras endast de grenar av statistiken, där de ekonomiska aspekten äro de avgörande och de ekonomiska förhållandena företrädesvis äro föremål för den statistiska behandlingen. Man kunde med full rätt räkna även socialstatistiken till den ekonomiska statistikens intresssfär, men av praktiska skäl har detta ofta undvikits, fastän gränslinjen mellan allmän ekonomisk statistik och socialstatistik är stundom mycket svår att draga. Finansstatistiken är dock en tydlig underavdelning av den ekonomiska statistikens. Självfallet ingå i annan statistik statistiska bearbetningar av ekonomisk natur, såsom yrkesstatistiken, som likväl hos oss utvecklas och framförts företrädesvis i samband med befolkningsstatistiken. Sådana grenar falla dock utanför ramen för en kort framställning som denna, som framför endast de allmänna dragen och de viktigaste grenarna av den ekonomiska statistikens.

I statistikens barndom har befolkningsstatistiken själfallet framstått som den allt överskuggande grenen av statistisk verksamhet. Uppgifterna om rikets folkmängd och dess fördelning voro av stor betydelse för administrationen och för „rikets styrka”. Men det material, som låg till grund för de tidigaste befolkningsstatistiska undersökningarna, hade egentligen tillkommit av ekonomiska motiv. Det är att märka, att regeringen måste äga kännedom om befolkningen och dess sammansättning, förrän den kunde skrida till de fiskaliska åtgärder, som voro av nöden. På detta sätt har redan i slutet av 1500-talet den berömda skattelängden för Älvsborgs lösen, som omfattade hela befolkningen, så vitt den innehade förmögenhet, för att icke nämna tiondeförteckningarna, jordeböckerna och andra skattelängder. Ur samma fiskaliska behov framspringa även de s. k. mantalslängderna, som så småningom kommo att omfatta även sådana personer, som icke hade att erlägga skatt. Detta ursprungligen ekonomisk-statistiska material kom att få en mycket stor betydelse ur befolkningsstatistisk synpunkt.

Utom detta material av befolkningsstatistisk natur fanns redan tidigt en mängd handlingar,

joja, jotka saattoivat palvella taloustilastollista tutkimusta. Niinpä sisältyi maaherrain kertomuksiin läänien tilasta jo 1600-luvulla ajoittaisia tietoja maataloudesta; 1700-luvulla nämä tiedot tulivat säännöllisemmiksi ja täydellisemmiksi. Ruotsi—Suomen kauppa muodostui jo aikaisin tilastollisen käytelyn kohteeksi, sen johdosta että 1600-luvun puolivälistä lähtien pyrittiin aika ajoittain selvittämään kauppataasetta. Mutta vasta vapauden ajalla kiinnitettiin kauppatalastoon perusteellisempaa huomiota. Vuoden 1723 jälkeen kuului niinmuodoin kauppakollegion tehtäviin tehdä yksityiskohtaisemmin selkoa maahan tuoduista ja maasta viedyistä tavaroista, samalla kun maaherrat antoivat jatkuvasti valtiopäiville selostuksensa kaupan tilasta. Myöskin merenkulusta annettiin jo varhain hajanaisia tietoja. Mitä kaupunkien finansseihin tulee, niin jo vuonna 1719 kaupungit velvoitettiin tulo- ja menoarvion laatimiseen. Tämän tehtävän merkitys jäi kuitenkin vähäiseksi tilastolliselta kannalta katsoen. Sen sijaan oli valtakunnan teollisuustoimintaa koskevalla aineistolla jo varhain huomattava taloustilastollinen merkitys. Siten kehoitettiin vuonna 1720 maaherroja antamaan tietoja manufaktuureista ja vuonna 1734 toimitamaan näitä koskevat selostukset kaikille valtiopäiville. Suurin merkitys tässä suhteessa oli kuitenkin vuoden 1739 hallijärjestyksen määräyksillä, joiden mukaan hallioikeuksien oli laadittava yksityiskohtaisia taulukoita alaisuuteensa kuuluvista manufaktuureista. Ne yhdistelmät, jotka siten lähetettiin puolivuositain kauppakollegiolle, tarjoavat näiltä ajoilta erinomaisen lisän taloudellisten olosuhteiden valaisemiseksi.

Tässä yhteydessä on myös mainittava se arvokas hintatilastollinen aineisto, joka sisältyi verohintaluetteloihin. Suomen osalta nämä jatkuvat sarjat ulottuivat aina 1600-luvulle, ja niitä alettiin yleisesti julkaista painettuina jo vapauden ajan alkupuolella. Puheena olevat verohintaluettelot muodostavat ainutlaatuisen pohjan Suomen hintatason muutosten tutkimiselle.

Taulustolaitoksen perustamisen aikoihin oli siten melkoisesti käytettävissä taloudellista laatua olevaa tilastoaineistoa, vaikka aineiston kerääminen tapahtui eri laitosten välityksellä kauppakollegion muodostaessa tärkeimmän asteen. Maaherrojen osuus aineiston keräyksessä oli jo nyt huomattava, ja se loi perustan myöhemmälle kehitykselle. Vapauden aika oli myös tilaston alalla heräämisen aikaa, jolloin tarmokkaasti pyrittiin hyötynäkökohtien värittämään isänmaalliseen toimintaan. Tilastolle koitui niinmuodoin suurta hyötyä tästä intomielisestä edistyshengestä, mutta vain väestötilasto järjestettiin virallisesti tilastollisen ammattimiesjohdon alaiseksi, silloin kun taulustolaitos perustettiin.

Taulustolaitoksen synty loi myös verrattoman arvokkaan pohjan taloudellisten ilmiöiden tutkimiselle, ja tämän laitoksen työstä saivat verotuskysymykset ja taloudellinen lainsäädäntö pysyvää hyötyä. Sitä paitsi kartoitettiin väestön taloudellinen rakenne jakamalla väestö „säädyyt-

som kunde tjäna den ekonomiska statistiska undersökningen. Sålunda inrymdes i landshövdingarnas redogörelser över tillståndet i resp. län redan på 1600-talet sporadiska uppgifter över jordbruket, som belystes regelbundnare och fullständigare under 1700-talet. Sverige—Finlands handel var redan tidigt föremål för statistisk bearbetning, emedan då och då sedan medlet av 1600-talet gjordes försök att utröna handelsbalansen. Men först under frihetstiden ägnas handelsstatistiken en grundligare uppmärksamhet. Efter 1723 ägde sålunda Kommerskollegium skyldighet att mera ingående redogöra för importerade och exporterade varor, medan landshövdingarna fortsatte att avlämna sina redogörelser till riksdagarna om handels tillstånd. Också om sjöfarten avgävos redan tidigt spridda uppgifter. Om städernas finanser stadgades redan år 1719 skyldighet att uppgöra inkomst- och utgiftsförslag, men dessa hade dock mindre betydelse ur statistisk synpunkt. Där emot var materialet över rikets industriella förhållanden redan tidigt av stor ekonomisk-statistisk betydelse. År 1720 uppmanades sålunda landshövdingarna att inlämna uppgifter över manufakturerna och år 1734 att inlämna redogörelser till varje riksdag. Men den största betydelsen för detta område hade dock stipulationerna i 1739 års hallordning, enligt vilka hallrätterna skulle föra noggranna tabeller över dem underlydande manufakturer. De samman drag, som sedan insändes halvårsvis till Kommerskollegium, äro för sin tid ett utomordentligt bidrag till belysande av de ekonomiska förhållandena.

Här måste även nämnas det värdefulla pris-statistiska material, som låg i markegångstaxorna. För Finlands vidkommande sträckte sig dessa fortlöpande serier ända till 1600-talet och befordrades allmänt till tryck redan i början av frihetstiden. Dessa markegångstaxor bilda en unik grundval för utforskningen av prisnivåns förändringar i Finland.

Vid tiden för grundandet av Tabellverket fanns det sålunda en mängd statistiskt material av ekonomiskt innehåll, ehuru materialet insamlades av olika inrättningar med Kommerskollegium som den dominerande instansen. Landshövdingarnas andel vid insamlingen var redan nu betydande och lade grunden till den senare utvecklingen. Frihetstiden var även på statistikens område en uppvaknandets tid med en energisk strävan till utilitaristisk patriotisk verksamhet. Statistiken drog således i hög grad nytta av denna entusiastiska framåtanda, men endast befolkningsstatistiken organiserades officiellt under statistisk fackmannedning genom instiftande av Tabellverket.

Genom Tabellverkets uppkomst lades även en ovärderlig grund för studiet av de ekonomiska företeelserna och dess arbete blev av bestående nytta för beskattningsfrågor och ekonomisk lagstiftning. Befolkningens ekonomiska struktur kartlades dessutom genom befolkningens fördel-

täin", s. o. elinkeinon ja ammatin sekä yhteiskuntaluokan mukaan.

Tilaston kehitys 1700-luvun puolivälistä lähtien oli aluksi varsin suotuisaa. Läänintilastoa (maaherrain kertomuksia) parannettiin, ja kauppakollegion kertomus vuodelta 1774 on ensimmäinen yritys katsauksen antamiseksi koko valtakunnan taloudellisesta tilasta. Näillä toimenpiteillä oli vaikutuksensa myös maataloustilaston ym. maaherrain kertomuksiin sisältyvään tilastolliseen aineistoon. Maataloustilastoa laadittiin ja kehitettiin vuodesta 1766 lähtien yksityiskohtaisten kaavakkeiden perusteella. Manufaktuurikonttorin kertomus valtakunnan säädylle vuonna 1766 julkaistiin myös painettuna samoin kuin eräät muutkin elinkeinojen tilaa valaisevat asiakirjat. Tämä vapaamielinen suhtautuminen loppui kuitenkin vapauden ajan mukana. Ruotsin vallan loppuaikoina laati kuitenkin kauppakollegio vuosittain selontekoja manufaktuureista vuodesta 1804 lähtien, kun taas virallinen kauppatilasto rajoittui vuoden 1772 jälkeen vain vuotuisiin kauppataseisiin, joita näitäkin kauppakollegio julkaisi.

Sen jälkeen kun Suomen ero Ruotsista oli tapahtunut, syntyi eräänlainen väliaika taloudellisen tilaston alalla. Vuoteen 1815 saakka ei Suomessa laadittu lainkaan maaherrain kertomuksia, vain väestönmuutoksia koskevien taulujen yhteydessä annettiin eräitä hajanaisia tietoja maanviljelysoloista. Vuodesta 1816 lähtien määrättiin taas antamaan kertomuksia „maanviljelyksen, kaupan ja elinkeinojen tilasta”. Eräitä uusia taloudellisia aloja tuli ottaa käsiteltäviksi kuvernöörien tauluissa, kuten esim. kuntien finanssit ja merenkulku. Mutta vasta myöhemmin tämä tärkeä aineisto vakiintui. Vuotuisia kauppataseita laati taas päätullihallitus vuodesta 1812 lähtien. Manufaktuurihallitus antoi Venäjän vallan aikana ensimmäisen selonteon teollisuudesta ja käsityöstä vuonna 1842, ja vuodesta 1858 lähtien julkaisi vuorihallitus kertomuksiaan Suomen virallisessa lehdessä.

Voidaan todeta, että pyrkimykset maamme taloudellisten olosuhteiden tutkimiseksi vilkas-
tuivat 1800-luvun edellisellä puoliskolla. Kansantaloustieteen alalla päästiin ulkomailla moniin huomattaviin tuloksiin ja tämä oli epäilemättä omansa antamaan virikettä taloudellisille harrastuksille, jotka ilmenivät myös yksityisinä aloitteina (mm. Böckerin kokoelmat).

Mutta vasta sitten kun vapaamielisemmät vir-
taukset pääsivät leviämään Suomeen, voidaan puhua taloustilaston ja samalla koko virallisen tilaston varsinaisesta esiinmurtautumisesta maasamme. Tilastollisen toimiston perustaminen vuonna 1865 oli tässä suhteessa toimenpide, jolla oli mitä suurin merkitys. Läänintilasto sai vapauden aikaa seuranneen väliajan jälkeen nyt vakiintuneet muotonsa, sitä kehitettiin ja tarkastettiin useita kertoja. Perustava merkitys tälle tilastolle tuli olemaan K. F. Ignatiuksen aloitteesta aikaansaadulla asetuksella. Tällöin

ning enligt „stånd”, d. v. s. enligt näring och yrke samt samhällsklass.

Statistikens utveckling från medlet av 1700-talet var till en början mycket gynnsam. Länsstatistiken (landshövdingarnas berättelser) undergingo vissa förbättringar och Kommerskollegiets berättelse av år 1774 är ett första försök att giva en överblick av hela rikets ekonomiska tillstånd. Dessa åtgärder utövade sin verkan även på jordbruksstatistiken o. a. i landshövdingarnas berättelserna ingående statistiskt material. Jordbruksstatistiken utvecklades och utarbetades efter noggrannare formulär efter år 1766. Manufakturkontorets berättelser till rikets ständer år 1766 utgavs även i tryck såsom ock en del andra handlingar över näringarnas tillstånd. En sådan frisinnad inställning upphörde dock med frihetstiden. Under den svenska tidens slutskede utarbetade dock Kommerskollegium årliga redogörelser över manufakturerna fr. o. m. år 1804, medan den officiella handelsstatistiken inskränkte sig efter år 1772 endast till årliga handelsbalanser, som utgavos av Kommerskollegium.

Efter Finlands skilsmässa från Sverige uppstod ett visst interregnum med avseende på den ekonomiska statistiken. Ända t. o. m. 1815 uppgjordes inga landshövdingarnas berättelser i Finland, endast befolkningsförändringstabellerna upptogo några spridda uppgifter om jordbruksförhållandena. Från år 1816 stadgades åter om berättelser över „landskulturens, handels och näringarnas tillstånd”. Vissa nya grenar av ekonomisk beskrivning skulle tagas under behandling i guvernörstabellerna såsom de kommunala finanserna och sjöfarten. Men först senare vanns stadga i detta viktiga material. De årliga handelsbalanserna uppgjordes åter från år 1812 av Generaltulldirektionen. De första årliga redogörelserna under ryska tiden om industrin och hantverket utgavs år 1842 av manufakturdirektionen, medan Bergsstyrelsen från år 1858 publicerade sina berättelser i Finlands Allmänna Tidning.

Man kan konstatera en viss livaktighet i strävandena till att utforska de ekonomiska förhållandena i landet under förra hälften av 1800-talet. Den nationalekonomiska vetenskapen hade att uppvisa i utlandet många stora vinningar och detta stimulerade otvivelaktigt det ekonomiska intresset, som tog sig uttryck också i privata initiativ (bl. a. Böckers samlingar).

Men först sedan mera frisinnade vindar börjat blåsa över Finland, kan man tala om den ekonomiska statistikens och hela den officiella statistikens egentliga genombrott hos oss. Inrättandet av den statistiska byrån år 1865 var därvid en åtgärd av den allra största betydelse. Länstatistiken fick efter frihetstiden nu sin stadga, utvecklades och granskades upprepade gånger, varvid den på K. F. Ignatius' initiativ tillkomna förordningen var av grundläggande betydelse. Härvid uppgjordes nu egentliga formulär bl. a. för statistiken över de kommu-

otettiin käytäntöön mm. kuntien finansseja koskevat varsinaiset kaavakkeet. Kauppatilaston tavaruetteloa laajennettiin jatkuvasti vuoden 1867 alusta lähtien ja teollisuustilasto saatettiin uudenaikaisemmalle kannalle. Maataloustilaston kehitykselle oli uraa uurtava merkitys vuonna 1876 toimitetulla maataloustiedustelulla, huolimatta siitä, että tämä käsitti vain Uudenmaan läänin. Nyt laskettiin pohja myös säästöpankkitalastolle ym. Mielenkiintoinen, ulkomailakin huomiota herättänyt verotilastollinen tutkimus oli „Kertomus Suomenmaan suostuntaverosta”. Erityisen tärkeän taloudellisen tutkimuksen lähteen muodostivat eri virastojen vuosikertomukset, joista nyt kehittyi varsin mielenkiintoista taloudellista tilastoa. Mainittakoon tämänlaisuudesta tilastosta esim. rautatietilasto.

Mielenkiintoisinta ei kuitenkaan ole tänä kehityskautena luotettavan aineiston hankkiminen, vaan se seikka, että taloudellista tilastoa ryhdyttiin julkaisemaan ja siten saattamaan yleisön käytettäväksi. Kun Tilastollinen toimisto perustettiin ja tämän yhteydessä määrättiin aloitettavaksi julkaisusarja „Suomen virallista tilastoa”, tuli myös taloudellisia olosuhteita valaiseva tilasto yleiseen käyttöön.

Toimiston ensimmäinen julkaisu käsitteli kauppaa ja merenkulkua vuosina 1856—1865 ja muodosti ensimmäisen osan sarjaa, josta merenkulku erotettiin omaksi erilliseksi sarjaksi vuodesta 1903 lähtien. Erityisen mielenkiintoinen taloudelliselta näkökannalta on sarja „Suomen taloudellinen tila”, joka käsitti vuodet 1861—1900 ja muodostaa taloustilastollisen yhdistelmän kuvernöörien kertomuksista. Vuonna 1869 ilmestyi edellä mainittu tulosuostuntaa koskeva tilasto käsittäen vuoden 1865 samoin kuin julkaisu „Aineita Suomen maanviljelys-tilastoon”. Varsinaista vuosittaista maataloustilastoa alettiin kuitenkin julkaista vasta vuodesta 1908 lähtien.

Edellä jo mainittiin, että eräiden viranomaisen kertomuksiin sisältyi taloudellista laatua olevaa aineistoa. Vasta vuonna 1884 velvoitettiin ne viranomaiset, joiden kertomuksiin sisältyi tilastoaineistoa, liittämään kertomuksensa erillisinä sarjoina „Suomen viralliseen tilastoon”. Siten sai alkunsa tärkeä rautatietilasto, joka ilmestyi vuodesta 1871 lähtien, kun taas muita kertomuksia ryhdyttiin julkaisemaan myöhemmin.

Puheena olevalta maamme tilaston uudelleen järjestelyn ajanjaksolta on mainittava vielä eräs tärkeä tilastonhaara, jota nyt alettiin säännöllisesti julkaista, nimittäin teollisuustilasto. Tämä tilasto ilmestyi vuosilta 1884—1908 kahtena osana: 1) vuoritoimi ja koneteollisuus; rahapaja ja kontrollilaitos sekä 2) tehtaat ja käsityöläistokset. Tällaista ajan mittaan yhä epäkäytännöllisemmäksi osoittautuvaa jakoa oli mahdollon pitää yllä jatkuvasti. Mutta myöskin käsityön ja tehdasteollisuuden yhdistäminen toisiinsa oli olosuhteiden muuttuessa näyttäytynyt yhä enemmän epäajanmukaiseksi. Näin ollen päätettiin

nala finansserna. Handelsstatistikens varuförteckning utvidgades successivt med början från år 1867 och industristatistiken fick en moderare prägel. Banbrytande för jordbruksstatistiken var jordbruksenquäten 1876, oaktat den omfattade endast Nylands län. Nu lades även grunden till en sparbanksstatistik m.m. Ett intressant försök till skattestatistik, som väckte uppseende även i utlandet, var „Översikt av inkomstbeviljningens resultater”. En särdeles viktig källa för den ekonomiska forskningen voro vissa tjänsteverks årsberättelser, från vilka nu utvecklades särdeles intressant ekonomisk statistik. Man må här nämna järnvägsstatistiken.

Det är dock icke införskaffandet av tillförlitligt material under denna utvecklingens tid som utgjorde den intressantaste sidan, utan den omständigheten, att den ekonomiska statistiken publicerades och sålunda ställdes till allmänhetens förfogande. Då statistiska byrån inrättades och i samband därmed förordnades om uppläggandet av serien „Finlands Officiella Statistik”, blev också statistiken över de ekonomiska förhållandena var mans egendom.

Byråns första publikation behandlade handel och sjöfart för åren 1856—1865 och utgjorde den första leden i en serie, från vilken sjöfarten utgick som en från utrikeshandeln särskild serie från år 1903. Särskilt intressant ur ekonomisk synpunkt är serien „Finlands ekonomiska tillstånd” som utkom för åren 1861—1900 och utgör ett ekonomiskt-statistiskt sammandrag av guvernörernas berättelser. År 1869 utkom den ovan nämnda statistiken över beviljningen för år 1865 och en berättelse över materialier till Finlands jordbruksstatistik. Den egentliga årliga jordbruksstatistiken började dock först från 1908.

Det nämndes här ovan, att en mängd ekonomiskt material förefanns i de berättelser, som avgivits av vissa myndigheter. Först år 1884 beordrades de myndigheter, i vars berättelser ingår statistiskt material, att inordna dessa som serier i „Finlands Officiella Statistik”. Sålunda uppstod den viktiga järnvägsstatistiken, för vilken redogjordes fr. o. m. år 1871, medan övriga berättelser publicerades börjande från senare datum.

Under denna period av nyorganisationen av vår statistik är det nödvändigt att nämna ännu en viktig statistikgren, som nu upptogs för regelbunden publikation, nämligen industristatistiken. Denna statistik utkom för åren 1884—1908 i två delar: 1) berghantering och maskinindustri; mynt- och kontrollverket samt 2) fabriker och hantverkerier. En sådan med tiden allt omöjligare indelning var självfallet svår att upprätthålla. Men även hantverkets sammanföring med fabriksindustrin hade genom förhållandenas utveckling blivit allt mera otidsenlig, varför det beslöts om hantverkets åtskiljande

muodostaa käsiteollisuudesta ajoittainen, joka viides vuosi ilmestyvä julkaisu, kun sen sijaan varsinainen teollisuustilasto tulisi tietenkin julkisuuteen joka vuosi. Päätös astui voimaan vuodesta 1909 lähtien, mutta käsityötilasto on tähän mennessä ilmestynyt vain kolme kertaa.

Vielä on syytä mainita eräitä piirteitä taloustilaston kehityksestä maamme itsenäisyyttä edeltäneenä aikana. Jatkuva pankkitilasto alkoi ilmestyä 1900-luvun alussa. Oma mielenkiintonsa on myös kuntien finansseja koskevilla tutkimuksilla tänä aikana. Näihin aikoihin alettiin panna toimeen tärkeitä maataloustiedusteluja, joilla on perustavaa laatua oleva merkitys vuosittaiselle maataloustilastolle. Vuonna 1915 perustettiin myös erityinen osasto maataloushallitukseen maatalouden kannattavuusustutkimuksia varten. Virallista maanvuokratilastoa laadittiin useilta vuosilta. Vihdoin on myös mainittava, että eräitä parannuksia jo olemassa olevaan tilastoon pantiin toimeen 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa. Sitä voimien jännittämistä, jonka Tilastollisen toimiston perustaminen aiheutti, ei seurannut Venäjän vallan loppuaikoina minkäänlainen työn lamaantuminen taloustilaston alalla. Tosin suurien uudistusten aika oli ohitse, mutta toisaalta odottivat huomattavat kysymykset ratkaisuaan.

Maamme itsenäistyminen antoi tietenkin virikettä myös tilastomiesten toiminnalle. Nyt joutui ratkaistavaksi monia taloudellisia ongelmia, joilla ei aikaisemmin ollut maan kannalta samaa merkitystä kuin nyt, ja näitä kysymyksiä täytyi, kuten ymmärrettävää, valaista tilastollisesti.

Jo vuonna 1921 perustettiin erityinen ylimääräinen taloustilastollinen osasto Tilastolliseen päätoimistoon ja vuonna 1929 puheena oleva osasto asetettiin vakinaiselle kannalle. Tämä mainittakoon osoituksena taloudellisen tilaston merkityksestä sellaisena ajankohtana, jolloin käydään käsiksi suuriin uudistuksiin.

Vuodesta 1920 lähtien alettiin laatia tulo- ja omaisuusverotilastoa, ja tämä tilasto asetettiin uudenaikaiselle kannalle. Puheena oleva tilasto tehtiin nyt määrättyjen väliaikojen jälkeen ilmestyväksi. Tässä tilastossa pantiin toimeen tärkeä uudistus sodan jälkeen, jolloin veroluettelot voitiin vihdoin soveltaa tilaston vaatimuksia vastaaviksi. Rinnan mainitun tilaston kanssa on kolme kertaa laadittu tilasto kunnallisverotuksen perusteella. Vuodesta 1941 lähtien on tehty mielenkiintoista tilastoa liikevaihtoverosta, ja tällä tilastolla on ollut huomattava merkitys kotimaan-kaupan suuruutta laskettaessa. Edelleen on tutkittu omaisuussuhteita vuoden 1940 omaisuudenluovutusveron pohjalla.

Kuntien finanssitilastoa on ryhdytty uudelleen tekemään uudenaikaisessa ja korjatussa muodossa, kaupunkien finanssitilastoa vuodesta 1925 ja maalauskuntien vuodesta 1930 lähtien.

Hintatason muuttuessa huomattavasti 1920-luvun alussa ryhdyttiin jo varhain suorittamaan

som en periodisk, vart 5 år återkommande publikation, medan den egentliga industristatistiken självfallet skulle vara årligt återkommande. Beslutet genomfördes från år 1909, men hantverksstatistiken har tills dato kunnat fås till stånd endast 3 gånger.

Ännu är det skäl att nämna några drag ur den ekonomiska statistikens utveckling från tiden före rikets självständighet. I början av 1900-talet uppstod en fortlöpande bankstatistik. Av intresse är även undersökningarna över kommunernas finanser vid denna tid. Nu infördes de viktiga jordbruksenquêterna, som omfattade hela riket och som äro av grundläggande betydelse för den årliga jordbruksstatistiken. Nu grundades också år 1915 en särskild avdelning vid lantbruksstyrelsen för lantbrukets räntabilitetsberäkningar. Officiell jordlegostatistik utfördes under en följd av år. Och till sist måste framhållas, att en del förbättringar i redan bestående statistiker utfördes i slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet. Efter den starka anspänningen av krafterna efter Statistiska byråns födelse inträdde således icke någon större avslappning i arbetet på den ekonomiska statistikens område i slutet av den ryska tiden. Visserligen var den stora nydaningens tid förbi, men betydelsefulla problem väntade ju på sin lösning.

Självständigheten för landet stimulerade naturligtvis även statistikernas verksamhet. Nu förelågo en hel mängd ekonomiska problem, som icke tidigare hade samma betydelse för riket som nu och dessa problem måste självfallet statistiskt belysas.

Redan år 1921 inrättades en särskild extraordinarie avdelning för ekonomisk statistik vid Statistiska centralbyrån och denna avdelning ställdes sedermera år 1929 på ordinarie stat. Detta som ett tecken på den ekonomiska statistikens betydelse vid en tidpunkt, då stora reformer äro av nöden.

Från och med 1920 uppgjordes en statistik över skatt på inkomst och förmögenhet och denna statistik ställdes nu på modern bas. Den blev periodisk återkommande. En viktig reform kunde genomföras i denna statistik efter kriget, då skattelängderna slutligen kunde anpassas efter statistikens fordringar. Jämsides med denna statistik har trenne gånger utförts en statistik på grund av den kommunala beskattningen. Från år 1941 har utarbetats en intressant statistik över omsättningsskatt, som visat sig ha stor betydelse för bestämmande av inrikeshandeln. Förmögenhetsförhållandena ha vidare undersökts på grund av förmögenhetsöversätelseskatten för år 1940.

Kommunala finansstatistiken har återupptagits, men i moderniserad och beriktigad form; städernas från år 1925 och landskommunernas från år 1930.

På grund av prisnivåns starka förändringar i början av 1920-talet uppgjordes redan tidigt

hintaindeksilaskelmia. Tukkuhintaindeksiin samoin kuin elinkustannusindeksiin on 1920-luvun jälkeen tehty useita muutoksia. Asutustilasto otettiin virallisen tilaston työohjelmaan jo vuodesta 1918 lähtien. Viime vuosien suuret uudistukset maanomistusoloissa ovat antaneet tilastolle uusia tehtäviä tällä alalla.

Edellä on mainittu eräitä uusia tärkeimpiä virallisen tilaston haaroja, jotka ovat syntyneet itsenäisyytemme aikana. Ei ole kuitenkaan riittävä, että vain uudet tilastonhaarat tulevat mainituiksi, jotta saataisiin käsitys siitä, mitä on tilaston alalla suoritettu. Jo aikaisemmin alkunsa saaneita tilastonhaaroja on tämän ajanjakson kuluessa korjattu ja uudenaikaistettu ansiokkaalla tavalla. Niinpä säästöpankkitilasto uusittiin perusteellisesti vuonna 1947. Voidaan sanoa, että tuskin mikään taloustilaston ala on jäänyt suuremmassa tai pienemmässä määrin uudistamatta tänä aikana.

Näyttää varmalta, että Tilastollinen päätoimisto saa kuluva vuodesta alkaen tehtäväkseen suorittaa tärkeitä kansantulolaskelmia. Mutta vielä on paljon jäljellä tehtäviä taloustilaston alalla. Niinpä emme voi ilman liikeyrityslaskentaa pysyä kansainvälisellä taloustilaston tasolla.

Edellä esitetyt taloustilaston pääpiirteet antavat käsityksen siitä, miten läheisessä yhteydessä tämän tilaston menestyminen on taloudellisten ja samalla myöskin poliittisten olosuhteiden kanssa. Vaikka tilastomiehellä onkin ratkaiseva vaikutus hänen tehtäväkseen annetun tutkimustyön laatuun, ei hän sittenkään voi saada suuria aikaan ilman viranomaisten tukea ja kannatusta.

prisindices. Partiprisindex har liksom levnads-kostnadsindex undergått sedan 1920-talet en mängd förändringar. Kolonisationsstatistiken upptogs på den officiella statistikens program redan för år 1918 och ha jordägoreformerna på senare tider givit statistiken nya uppdrag på detta område.

Här har nämnts några av de nya viktiga officiella ekonomiska statistikgrenar, som uppstått under självständighetstiden. Men det är icke nog, att det nya nämnes för att man måtte få en föreställning om vad som utförts. En mängd av de tidigare bestående ha under denna period omarbetats och moderniserats på ett förtjänstfullt sätt. En genomgripande reform undergick sålunda sparbanksstatistiken år 1947. Man kunde snart sagt icke nämna någon ekonomisk statistik, som ej i lägre eller högre grad reformerats under denna period.

Med all säkerhet får Statistiska centralbyrån i uppdrag att från detta år uppgöra de viktiga nationalinkomstberäkningarna. Men ännu återstår mycket att göra inom den ekonomiska statistiken. Vi kunna sålunda icke hålla oss utan en företagsräkning på internationell nivå.

Ovan givna grunddrag i utvecklingen av den ekonomiska statistiken torde ådagalägga hur intimt dennas framgång står i samband med de ekonomiska, men även med de politiska förhållandena. Fastän statistikern utövar en avgörande inverkan på kvaliteten av den undersökning, som blivit honom förelagd, kan han dock icke få något stort tillstånd utan vederbörande myndigheters tillit och understöd.

Valter Lindberg.

Imeväiskuolleisuus Suomessa kahden vuosisadan aikana. Spädbarnsdödligheten i Finland under tvenne århundraden.

Siltä pitkältä ajanjaksolta, minkä Suomen väestötilasto käsittää, on voitu julkaista monia mielenkiintoisia numerosarjoja. Väkilukua, syntyneisyyttä, kuolleisuutta ja avioliittosuutta valaisevat tiedot ovatkin olleet jo kauan käytettävissä. Useat tutkijat ovat myös erikoiskysymysten käsittelyssä turvautuneet väestötilastomme alkuaineiston sisältämiin tietoihin. Mutta niiden runsaasta sisällöstä on vielä paljon julkaisematta. Tämä johtuu osaksi siitä syystä, että vuosikymmenien aikana on kaavakkeiden sisältöä muutettu, joten täysin verrannollisia tietoja ei ole saatavissa pitemmiltä ajanjaksoilta. Niinpä esimerkiksi kuolemansyiden nimistö on vaihdellut ja ollut siksi epämääräinen, ettei tietoja voida täysin käyttää hyväksi. Mutta toisena ja tärkeämpänä syynä on se, ettei maassamme ole käytettävissä alkuaineistoa Ruotsin vallan ajalta, siis ennen vuotta 1808.

Eräs paljon kysytty ja hyvin tarpeellinen tieto on vuotta nuorempien lasten kuolleisuus. Ensimmäisenä elinvuotenaan on ihmistaimi siksi herkkä ja altis taudeille, että tämänikäisten kuolleisuus on pysytellyt säännöllisesti suurempana kuin muiden ikäkausien. Yleensä on oltu siinä luulossa, ettei meillä olisi olemassa yhtäjaksoisia tietoja tästä nykyisin imeväiskuolleisuudeksi kutsutusta ilmiöstä. Asian tärkeydestä johtuen on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi julkaista seuraavat saatavissa olevat tiedot, joihin jää vain muutamia aukkoja ja joita on pidettävä melko luotettavina.

Edellä jo viitattiin siihen, ettei Tilastollisessa päätoimistossa ole täydellistä alkuaineskokoelmaa Ruotsin vallan ajalta. Tosin on kuhunkin seurakuntaan sekä lääninrovastikuntien arkistoon jätetty jäljennökset niin hyvin väestömuutoksen kuin väkilukutauluista. Näitä ei ole kuitenkaan kerätty tai jäljennetty Päätoimistoon, koska viime vuosisadan lopussa todettiin tätä yritettäessä, että niissä oli huomattavia aukkoja epätäydellisten ja käyttökelvottomien jäljennösten vuoksi tai sitten ne olivat tuhoutuneet tulipaloissa tai sotavuosina. — On myös suunniteltu, että Ruotsin Tilastollisessa päätoimistossa olevat Suomea koskevat taulut jäljennöksinä saataisiin tänne, mutta asia on sotavuosien johdosta lykkääntynyt.

Ainoat lähteet, jotka Päätoimistossa on käytettävissä Ruotsin vallan ajalta, ovat vuosien 1749 ja 1800 väestömuutos- ja väkilukutaulujen jäljennökset, jotka Suomen Talousseuran toi-

För den långa tidsperiod, som Finlands befolkningsstatistik omfattar, ha många intressanta sifferserier kunnat publiceras. Uppgifter belysande befolkningsnumerären, nativiteten, dödligheten och äktenskapsfrekvensen ha redan länge funnits att tillgå. Många forskare ha även vid behandlingen av specialfrågor använt sig av uppgifter i vår befolkningsstatistikens primärmaterial. Men mycket och mycket av dessa uppgifter är ännu opublicerat. Detta beror delvis på att under årtiondenas lopp innehålllet i formulären förändrats, varför fullt jämförbara uppgifter inte kunna erhållas för längre tidsperioder. Sålunda har t. ex. dödsorsaksnomenklaturen varierat och varit så obestämd, att uppgifterna icke kunna användas i full utsträckning. Men en annan och viktigare orsak är den att i vårt land saknas primärmaterial från den svenska tiden, således före år 1808.

En ofta efterfrågad och mycket viktig uppgift gäller dödligheten bland barn i åldern under ett år. Under sitt första levnadsår är människobarnet så ömtåligt och mottagligt för sjukdomar, att dödligheten i denna ålder regelbundet varit större än inom andra åldersgrupper. I allmänhet har man trots, att vi icke äga förlöpande uppgifter om denna företeelse, som nu för tiden kallas spädbarnsdödlighet. På grund av sakens betydelse har man likväl ansett det skäl att publicera följande tillgängliga uppgifter, i vilka finnas endast några få luckor, och vilka böra anses vara rätt tillförlitliga.

I det föregående påpekades redan, att på Statistiska centralbyrån inte finnes fullständigt primärmaterial från den svenska tiden. Visserligen har i varje församling samt i kontraktprostarnas arkiv lämnats kopior av tabellerna rörande befolkningsförändringarna och befolkningsnumerären. Dessa ha likväl inte insamlats eller kopierats för Centralbyrån, ty i slutet av senaste århundrade konstaterades att i materialet funnos betydande luckor på grund av ofullständiga och odugliga kopior eller också på grund av att de förstörts vid eldsvådor eller under krigsåren. — Man har även planerat att kopior av tabeller som beröra Finland och som finnas på Sveriges Statistiska centralbyrå skulle sändas hit, men saken har på grund av krigsåren uppskjutits.

De enda källor, som på Centralbyrån stå till förfogande från svenska tiden, äro de kopior av tabellerna för befolkningsrörelsen och befolkningsnumerären, som insamlades på uppdrag

mesta vuonna 1801 kerättiin. Ne ovat jossain määrin epätäydelliset. Jo sidonta-asun perusteella voi päätellä, että tämä 12 sidosta käsiteltävä kokoelma on kuulunut Suomen Talousseuran arkistoon, mutta selvittämättömäksi jää, miten ne ovat sieltä joutuneet Tilastollisen päätoimiston arkistoon.¹⁾ Arvattavasti ne on pyydetty lainaksi senaatin kamaritoimituskunnalle, josta ne ovat aikanaan periytyneet muun aineiston kanssa „Väliaikaiselle tilastolliselle toimistolle” sen aloittaessa toimintansa vuonna 1865.

Suomen jouduttua vuosien 1808—09 sodan johdosta Venäjän yhteyteen jatkui maassamme se hallintojärjestelmä, joka oli luotu Ruotsin aikana. Siten täytettiin jatkuvasti vuosittain väestönmuutos- ja joka viides vuosi väkilukutaulut. Nämä kerättiin nyt senaatin kamaritoimituskunnalle, jonka kamreerin tehtäviin kuului laatia yhdistelmä niistä. Tilastollisen päätoimiston arkistossa on väestönmuutostaulut vuodesta 1808 alkaen ja väkilukutaulut vuodesta 1810. Ainoastaan vuoden 1814 väestönmuutostaulut ovat kokonaan poissa. Muista alkuvuosista puuttuu sieltä täältä muutamien seurakuntien taulut.

Mutta Päätoimiston arkistosta on myös löytynyt erinäisiä yhdistelmäsarjoja, joita käyttäen voidaan saada jokseenkin aukoton sarja imeväiskuolleisuudesta 1700-luvun keskivälistä alkaen. Valmistettaessa Päätoimiston silloisen tiirehtori A. Boxströmin johdolla yleiskatsauksellista teosta, „Pääpiirteet Suomen väestötilastosta vuosina 1750—1890”, joka on julkaistu Suomen virallisessa tilastossa (VI: 29, 33 ja 41), kerättiin sellaistaakin aineistoa, jota ei silloin julkaistu. Myöhemmin on todennäköisesti tri Aug. Hjelt vielä tarkistanut ja täydentänyt lukusarjoja ilmeisesti Ruotsissa suorittamiensa arkistotutkimusten nojalla. Joskaan nämä tiedot eivät siis ole alkuperäisiin tietoihin nykyisin verrattavissa, on ne voitu osaksi tarkistaa muiden Tilastollisen päätoimiston arkistossa olevien tietolähteiden avulla. Kun tähän asti ei ole ollut mitään tietoja tutkijain käytettävissä, on katsottu tarpeelliseksi julkaista nyt saatavissa olevat tiedot.

Vuosilta 1751—73 on käytettävissä muistiinpanoja, joista yhdistämällä saadaan eri läänien luvut vuotta nuorempana kuolleista. Eräissä

1) Tri Katri Laine selostaa Historiallisessa arkistossa XLIV (Helsinki 1938) Suomen Talousseuran arkistoa ja mainitsee, että vuonna 1937 suoritettun arkiston järjestelyn yhteydessä „on luettelosta myöskin jäänyt pois — — — 12 nidosta, jotka sisältävät syntyväisyyss- ja kuolleisuustilastoja, ja joita en ole tavannut arkistosta” (siv. 278). Päätoimiston arkistossa on 13 sidosta, joissa on samanlainen sidonta kuin eräissä Suomen Talousseuran arkiston sidoksissa. Näistä 12:ssa on edellä mainitut taulujen jäljennökset, joissa useissa on merkintä siitä, että ne on tehty Suomen Talousseuraa varten. Yksi kapeahko sidos sisältää taas yhdistelmiä Suomen väestöoloista 1700-luvun toiselta puoliskolta.

av Finska Hushållningssällskapet år 1801. De äro i någon mån ofullständiga. Redan på basen av inbindningen kan man draga slutsatsen att denna samling, som omfattar 12 band, har tillhört Finska Hushållningssällskapet arkiv, men oklart är huru den därifrån har kommit till Statistiska centralbyråns arkiv.¹⁾ Förmodligen ha de utlånats till senatens kammarexpedition där de på sin tid blandats ihop med det övriga arkivet i den „Provisoriska statistiska byrån”, då denna år 1865 begynte sin verksamhet.

Efter det Finland efter 1808—09 års krig förenats med Ryssland bevarades i vårt land den förvaltningsform, som hade skapats under den svenska tiden. Sålunda ifylldes fortfarande årligen tabellerna rörande befolkningsrörelsen och vart femte år tabellerna rörande befolkningsnumerären. Dessa insändes nu till senatens kammarexpedition vars kamrer hade till uppgift att utarbета sammandrag av dem. I Statistiska centralbyråns arkiv finnas tabeller rörande befolkningsrörelsen från och med år 1808 och rörande befolkningsnumerären från år 1810. Endast tabellerna rörande befolkningsrörelsen år 1814 saknas helt och hållet. För några av de första åren saknas här och var tabellerna för några församlingar.

Men i Centralbyråns arkiv har även hittats vissa sammandrag, på basen av vilka man kan erhålla en någorlunda fullständig serie rörande spädbarnsdödligheten från medlet av 1700-talet. Då under ledning av Centralbyråns dåvarande direktör A. Boxström utarbetades det överskådliga arbetet „Huvuddragen av Finlands befolkningsstatistik åren 1750—1890”, som publicerats i serien Finlands officiella statistik (VI: 29, 33, 41), insamlades även sådant material, som då inte publicerades. Senare har sannolikt dr Aug. Hjelt ännu granskat och kompletterat sifferserierna tydligen på basen av sina arkivforskningar i Sverige. Om således också inte dessa uppgifter kunnat jämföras med de ursprungliga uppgifterna, har man delvis kunnat kontrollera dem med tillhjälp av andra hjälpkällor, som stå till buds i Centralbyråns arkiv. Då hittills inga uppgifter stått till forskarnas förfogande, har man ansett det vara skäl att publicera nu tillgängliga uppgifter.

För åren 1751—73 stå anteckningar till buds, ur vilka man genom sammanställning erhåller siffrorna för de olika länen rörande döda under

1) Dr Katri Laine redogör i „Historiallinen arkisto XLIV” (Helsingfors 1938) för Finska Hushållningssällskapet arkiv och påpekar, att då arkivet år 1937 ordnades „12 volymer saknades i förteckningen, vilka innehålla statistik över födda och döda och vilka jag icke påträffat i arkivet” (sid. 278). I Centralbyråns arkiv finnas 13 band, vilka äro inbundna på samma sätt som en del av banden i Finska Hushållningssällskapet arkiv. I dessa 12 finnas ovannämnda tabellkopior. På flere av dem finnes anteckning om att de ha kopierats för Finska Hushållningssällskapet räkning. Ett tunnare band innehåller åter sammandrag av Finlands befolkningsförhållanden under 1700-talets andra hälft.

toisessa muistiinpanossa taas on esitetty koko maan, kaupunkien ja maaseudun luvut erikseen, joten tällä lailla on voitu verrata koko maan luvut kahdesta eri lähteestä. Kuitenkin puuttuvat tiedot Kymenkartanon ja Savon lääneistä vuosilta 1751, 1762 ja 1818. Näiden vuosien luvut on arvioitu olettamalla Kymenkartanon ja Savon läänin osuuden koko maan luvusta yhtä suureksi kuin se oli ollut vuotta aikaisemmin.

Vuosilta 1774—1806 on hiippakunnittain saatavissa tiedot kuolleista ikäryhmittäin. Samaan lukusarjaan liittyvät vuodesta 1792 alkaen myös tiedot imeväiskuolintapauksista Suomeen kuuluvassa Kemin rovastikunnan osassa. Näistä tiedoista erillisenä on eräs luettelo, josta ilmenevät lääneittäin vuodesta 1796 alkaen alle yhden vuoden vanhoina kuolleiden lasten lukumäärät. Näin ollen meillä on 11 vuoden ajalta, vuodesta 1796 vuoteen 1806, saatavissa kahdenlaiset tiedot. Näistä on ainoastaan kahden vuoden luvuissa, nimittäin vuosina 1796 ja 1800, yhden tapauksen ero kummassakin. Muiden vuosien kohdalta ovat tapausten lukumäärät koko maassa yhtä suuret.

Vielä on huomattava, että Virallisen tilaston julkaisussa VI: 33 „Pääpiirteet Suomen väestötilastosta vuosina 1750—1890”, on julkaistu vuotta nuorempina kuolleiden määrät sekä suhdeluvut vuodesta 1866 alkaen. Nämä tiedot on verrattu alkuperäisiin väestömuutostauluihin. Vertailu osoittaa, että viimeainitut ovat säännöllisesti suuremmat kuin painetut. On melko vaikeata enää todeta, mitkä tiedot puuttuvat painetuista luvuista. Näyttää kuitenkin siltä, että aikaisemmista luvuista puuttuisivat kreikkalaiskatolisten seurakuntain tiedot.

Oheiseen tauluun on kerätty edellä esitettyjen periaatteiden mukaan saadut tiedot vuotta nuorempina kuolleiden luvuista vuosina 1751—1946. Samassa taulussa on myös laskettu näiden kuolleisuus promilleissa kunakin vuonna elävänä syntyneistä. Kuten edellä olevasta selviää, on vain koko maan luvut saatavissa aikaisemmilta ajoilta, joten taulussa on vain nämä tiedot.

Lukusarjoista ilmenee, että 1700-luvun jälkipuoliskolla korkeintaan $\frac{4}{5}$ elävänä syntyneistä saavutti ensimmäisen ikävuotensa. Tosin joinakin vuosina imeväiskuolleisuuden promilleluku ei noussut 200:aan, mutta vasta vuosisadan viimeisen viisivuotiskauden suhdeluku oli ensimmäinen, joka jäi sitä pienemmäksi.

Sodat ovat aina olleet pikkulastenkuolleisuuden „mustia aikoja”. Erittäin suuret promilleluvut ovat vuosina 1756 ja 1763, jotapaitsi vuosina 1764, 1770, 1776, 1777, 1785 ja 1791 oli kuoleman saalis neljäsosa tai enemmän kaikista elävänä syntyneistä. Viime vuosisadalla oli pikkulasten kuolleisuus suurimmillaan Suomen sodan johdosta vuosina 1808 ja 1809 (360.2 ja 287.9 ‰) sekä suurina nälkävuosina, jolloin

första levnadsåret. Av en annan anteckning åter framgå siffrorna för hela landet, särskilt för städer och landsbygd, varför man på detta sätt har kunnat jämföra siffrorna för hela landet enligt två skilda källor. Likväl saknas uppgifter från Kymmenegårds och Savolaks län för åren 1751, 1762 och 1818. Siffrorna för dessa år ha uppskattats, varvid man utgått ifrån att Kymmenegårds och Savolaks läns andel i siffran för hela landet var lika stor som ett år tidigare.

För åren 1774—1806 finnas stiftsvis uppgifter om döda efter åldersgrupper. Till samma sifferserie ansluta sig från och med år 1792 även uppgifter om spädbarnsdödligheten i den till Finland hörande delen av Kemi prosteri. En från dessa fristående uppgift ingår i en förteckning, av vilken fr. o. m. år 1796 framgår antalet döda länsvis under första levnadsåret. Sålunda ha vi för 11 år, från år 1796 till år 1806 två slags uppgifter. I dessa finnes endast i siffrorna för två år, nämligen 1796 och 1800 en differens på ett fall under vardera året. Antalet fall under övriga år visar överensstämmelse i hela landet.

Dessutom bör observeras att i den officiella statistiska publikationen VI: 33 „Huvuddragen av Finlands befolkningsstatistik åren 1750—1890”, har publicerats antalet döda under första levnadsåret samt relationstal fr. o. m. år 1866. Dessa uppgifter ha jämförts med de ursprungliga tabellerna för befolkningsrörelsen. Jämförelsen utvisar, att de sistnämnda regelbundet äro större än de tryckta. Det är rätt svårt att numera konstatera, vilka uppgifter som saknas i de tryckta siffrorna. Det förefaller likväl såsom om i de tidigare siffrorna saknades uppgifter om de grekisk-katolska församlingarna.

Bifogade tabell innehåller enligt ovannämnda principer sammanställda uppgifter om döda under första levnadsåret åren 1751—1946. I samma tabell har även uträknats dödligheten i promille av antalet födda under respektive år. Såsom av det föregående framgår kunna för tidigare år endast erhållas siffror för hela landet, varför tabellen endast upptager dessa siffror.

Av sifferserierna framgår att under den senare hälften av 1700-talet högst $\frac{4}{5}$ av de levande födda uppnådde ett års ålder. Visserligen var under några år promilletalet för spädbarnsdödligheten lägre än 200, men i fråga om femårsperioden underskreds gränsen 200 först under århundradets sista period.

Krig ha alltid i fråga om spädbarnsdödligheten varit „mörka år”. Mycket höga äro promilletalen för åren 1756 och 1763, varförutom åren 1764, 1770, 1776, 1777, 1785 och 1791 dödens skörd utgjorde en fjärdedel eller mera av alla levande födda. Under senaste århundrade nådde spädbarnsdödligheten maximivärden under finska kriget åren 1808 och 1809 (360.2 och 287.9 ‰) samt under de svåra

Vuotta nuorempana kuolleet vuosina 1751—1946 — Döda under första levnadsåret åren 1751—1946 —
Décès au-dessous d'un an de 1751 à 1945.

Vuosi År Année	Luku Antal Nombre	‰ ¹⁾	Vuosi År Année	Luku Antal Nombre	‰ ¹⁾	Vuosi År Année	Luku Antal Nombre	‰ ¹⁾	Vuosi År Année	Luku Antal Nombre	‰ ¹⁾
²⁾ 1751	3 861	204.8	1801	6 304	189.3	1851	10 019	159.1	1901	12 809	144.5
1752	4 360	224.8	1802	6 037	179.4	1852	11 411	196.5	1902	11 234	129.0
1753	4 180	214.7	1803	7 608	246.4	1853	10 529	180.3	1903	10 840	127.3
1754	4 780	230.0	1804	6 761	197.6	1854	9 459	150.3	1904	10 810	119.8
1755	5 145	241.9	1805	5 738	167.8	1855	11 039	182.9	1905	11 825	134.6
1756	5 920	280.6	1806	6 494	201.7	1856	11 440	186.6	1906	10 916	119.4
1757	4 238	209.8	1807	6 494	201.7	1857	11 986	215.5	1907	10 357	112.0
1758	4 199	209.6	1808	9 765	360.2	1858	11 356	183.0	1908	11 524	125.1
1759	4 688	219.5	1809	7 174	287.9	1859	9 818	159.8	1909	10 545	111.0
1760	4 647	204.6	1810	5 724	164.3	1860	10 415	164.8	1910	10 943	117.7
1761	4 901	215.4	1811	7 218	228.8	1861	10 422	156.6	1911	10 383	113.8
²⁾ 1762	5 079	243.1	1812	7 834	190.0	1862	12 786	192.8	1912	10 023	108.6
1763	6 463	294.8	1813	8 600	225.3	1863	13 594	209.2	1913	9 839	112.8
1764	5 944	252.5	1814	7 987	195.2	1864	10 291	144.3	1914	9 124	104.2
1765	5 248	234.7	1815	8 054	187.9	1865	12 118	193.0	1915	9 204	110.5
1766	5 150	234.6	1816	8 378	191.0	1866	13 122	223.0	1916	8 767	110.1
1767	5 278	242.3	1817	9 055	206.2	1867	13 418	226.8	1917	9 582	118.2
1768	4 729	203.3	²⁾ 1818	8 834	211.6	1868	17 425	398.2	1918	9 161	115.2
1769	5 561	238.6	1819	7 758	181.3	1869	8 220	140.8	1919	8 598	134.6
1770	5 891	258.3	1820	8 027	163.3	1870	8 690	136.3	1920	8 190	96.7
1771	4 778	222.5	1821	10 799	251.7	1871	9 394	141.1	1921	7 774	94.6
1772	4 016	186.4	1822	8 357	170.0	1872	11 421	172.6	1922	7 953	99.2
1773	4 172	188.8	1823	10 514	225.0	1873	12 584	183.9	1923	7 574	92.4
1774	4 560	190.5	1824	10 179	211.5	1874	12 803	180.6	1924	8 348	106.9
1775	5 390	220.3	1825	9 481	198.9	1875	11 871	170.8	1925	6 651	85.0
1776	5 978	249.9	1826	7 901	167.6	1876	11 491	162.4	1926	6 582	85.6
1777	6 471	260.6	1827	9 169	178.9	1877	12 081	161.4	1927	7 341	97.1
1778	5 524	206.0	1828	10 609	207.2	1878	13 337	189.8	1928	6 515	84.0
1779	5 409	194.9	1829	10 589	216.3	1879	10 546	138.5	1929	7 421	97.6
1780	4 954	182.8	1830	10 140	208.9	1880	12 481	158.4	1930	5 653	75.1
1781	5 608	223.5	1831	10 513	220.4	1881	13 492	186.3	1931	5 378	74.8
1782	5 253	188.1	1832	11 613	279.9	1882	12 510	164.5	1932	4 918	70.9
1783	6 532	242.9	1833	8 020	159.6	1883	11 340	148.5	1933	4 922	75.7
1784	5 184	179.7	1834	8 177	172.1	1884	11 581	148.2	1934	4 944	73.0
1785	7 029	260.0	1835	9 441	218.1	1885	12 193	162.3	1935	4 669	66.8
1786	5 800	212.3	1836	8 452	191.7	1886	12 339	157.0	1936	4 543	65.9
1787	4 929	175.3	1837	8 546	191.4	1887	10 776	131.6	1937	4 960	68.6
1788	6 148	241.7	1838	8 006	167.5	1888	11 721	146.2	1938	5 202	67.8
1789	5 377	222.6	1839	8 685	174.4	1889	11 093	142.4	1939	5 446	69.7
1790	5 712	218.8	1840	8 724	176.5	1890	10 971	140.9	1940	5 817	88.3
1791	6 517	256.3	1841	9 633	175.8	1891	11 879	144.6	1941	5 301	59.2
1792	5 447	180.4	1842	9 498	177.2	1892	12 960	169.6	1942	4 150	67.3
1793	6 221	193.9	1843	8 842	166.4	1893	10 421	142.7	1943	3 766	49.5
1794	7 672	248.3	1844	9 170	167.1	1894	10 664	139.9	1944	5 450	68.6
1795	6 801	212.0	1845	9 039	175.2	1895	10 548	129.0	1945	6 051	63.2
1796	6 289	203.6	1846	8 306	156.1	1896	11 661	142.8	1946	5 962	56.2
1797	5 667	173.7	1847	9 661	166.5	1897	10 959	133.1			
1798	6 191	198.6	1848	10 340	171.4	1898	11 441	128.4			
1799	6 699	211.4	1849	11 438	196.3	1899	12 092	136.8			
1800	6 346	203.8	1850			1900	13 221	153.1			

¹⁾ Elävänä syntyneistä. — Av de levande födda.

²⁾ Kymmenlinnan ja Savon läänien luvut arvioitu joko edellisen tai seuraavan vuoden tietojen perusteella. — Siffrorna för Kymmenegårds och Savolaks län ha uppskattats på grund av uppgifterna för föregående eller följande år.

vuonna 1868 kokonaista 398.2 ‰ elävänä syntyneistä menehtyi ensimmäisen elinvuotensa aikana. Tämä onkin tilaston suurin suhdeluku. Myöhempien aikojen sodat ovat huomattavasti vähemmässä määrässä vaikuttaneet kuolleisuuden nousuun.

hungeråren, då under år 1868 hela 398.2 ‰ av de levande födda dogo under sitt första levnadsår. Detta är även det största relations-talet i statistiken. Senare tiders krig ha i anmärkningsvärt mindre grad påverkat dödligheten.

Vasta 1830-luvun keskivaiheilta pikkulasten kuolleisuus pysyttelee 200 ‰:a pienempänä. Siitä lähtien on laskusuunta ilmeinen ja vain nälkävuosien tilapäinen nousu rikkoo kehitystä. Vuosisadan vaihteessa se oli vielä 150 ‰:n paikkeilla. Seuraavien 20 vuoden kuluessa se pieneni hyvää vauhtia, joten vuoden 1919 jälkeen suhdeluku on pysytellyt 100 ‰:n pienempänä lukuunottamatta vuotta 1924, jolloin se oli 106.9. Vasta itsenäisyytemme aikana on johdonmukainen lastenhuoltotyö kantanut hedelmää, joten imeväiskuolleisuus seuraavien 20 vuoden aikana on pienentynyt noin 60 ‰:n paikkeille.

Kaupunkien ja maaseudun pikkulasten kuolleisuuden välillä on ollut kaikkina ajanjaksoina huomattava ero. Koko 200-vuotiskaudelta ei ole lukuja erikseen, mutta saatavissa olevien tietojen perusteella voidaan jo todeta meidän maassamme sama ilmiö kuin muissa maissa. Aikaisempina vuosisatoina kaupunkien terveydelliset olot olivat niin huonot, että sekä yleinen että imeväiskuolleisuus niissä oli suurempi kuin maaseudulla. Meidän maassamme kaupunkien ja maaseudun välinen ero ei kuitenkaan ole ollut niin jyrkkä kuin muissa maissa, koska meillä kaupungit ovat olleet yleensä pieniä, ja niiden elämäntapa lähempänä maaseudun elämää kuin muiden maiden asutuskeskuksissa. Seuraavat luvut osoittavat, että pikkulasten kuolleisuus on ollut suurempi kaupungeissa aina vuoteen 1920 asti, jolloin kaupunkien tehostettu lastenhuoltotyö rupesi kantamaan hedelmää.

Först från och med 1830-talet håller sig dödligheten under 200 ‰. Härefter är den fallande tendensen uppenbar och endast den tillfälliga ökningen under hungeråren avbryter utvecklingen. Vid sekelskiftet utgjorde den relativa spädbarnsdödligheten ännu omkring 150 ‰. Under de följande 20 åren minskades den i rask takt, varigenom relationstalet efter år 1919 har hållit sig under 100 ‰ med undantag av år 1924, då det utgjorde 106.9. Först under vår självständighetstid har det målmedvetna barnavårdsarbetet burit frukt, varigenom spädbarnsdödligheten under de följande 20 åren minskades till omkring 60 ‰.

Spädbarnsdödligheten i städerna och på landsbygden företer under alla tidsperioder en anmärkningsvärd skillnad. För hela 200-årsperioden finnas inte separata siffror, men på grund av till buds stående uppgifter kan man i vårt land konstatera samma företeelse som i andra länder. Under tidigare århundraden voro de sanitära förhållandena i städerna så dåliga, att såväl dödligheten i allmänhet som spädbarnsdödligheten i dem var större än på landsbygden. I vårt land har skillnaden mellan städer och landsbygd dock inte varit så markant som i andra länder, emedan städerna hos oss i allmänhet varit små och levnadssättet i dem mera påminner om landsbygdens än i andra länders bosättningscentra. Följande siffror utvisa att spädbarnsdödligheten har varit högre i städerna ända till 1920, då det förbättrade barnavårdsarbetet i städerna började bära frukt.

Keskimäärin vuosina I medeltal åren <i>Annuellement</i>	Kaupungit — Städer <i>Villes</i>		Maaseutu — Landsbygd <i>Campagne</i>		Koko maa — Hela landet <i>Tout le pays</i>	
	Luku Antal <i>Nombre</i>	‰	Luku Antal <i>Nombre</i>	‰	Luku Antal <i>Nombre</i>	‰
1811—20 ¹⁾	423	247.1	7 660	198.1	8 083	200.1
1821—30	487	211.2	9 076	197.6	9 563	198.3
1831—40	542	221.3	8 617	195.6	9 159	196.9
1841—50	596	210.8	8 869	170.9	9 465	172.9
1851—60	732	209.0	10 015	175.3	10 747	177.2
1861—70	826	213.9	11 183	193.7	12 009	195.0
1871—80	879	202.7	10 922	166.7	11 801	166.6
1881—90	1 125	192.4	10 677	149.1	11 802	152.4
1891—1900	1 404	172.7	10 181	138.3	11 585	141.7
1901—10	1 614	149.2	9 566	120.4	11 180	123.8
1911—20	1 197	123.0	8 090	110.4	9 287	111.8
1921—30	749	83.4	6 432	93.0	7 181	91.9
1931—40	659	56.9	4 421	73.5	5 080	72.0
1941—46	1 024	53.9	4 089	62.2	5 113	60.3

¹⁾ 1811—13, 1815—17, 1819—20.

Määrätietoinen ja tehostettu terveydenhuolto on imeväiskuolleisuuteen nähden ollut hyvin tuloksellista. Viime vuosien suhdeluvut osoittavat enää vain neljättäosaa siitä, mitä se taulustolaitoksen alkuaikoina oli. Mutta vieläkin on mahdollista saada suhdeluvut pienemään, sillä esimerkiksi Ruotsissa imeväiskuolleisuus on viime aikoina ollut vain vajaa kaksi kolmattaosaa

Den målmedvetna och effektiviserade hälsovården har i fråga om spädbarnsdödligheten varit mycket framgångsrik. Relationstalen för de senaste åren utgöra endast en fjärdedel av vad de voro under tabellverkets första tider. Men det är möjligt att få relationstalet att nedgå ytterligare, ty t. ex. i Sverige har spädbarnsdödligheten under de senaste tiderna uppgått

maamme tasosta. Niinpä Ruotsissa oli imeväis-
kuolleisuus vuosina 1936—40 keskimäärin
41.9 ‰, kun se Suomessa oli 68.5 ‰. Jo
vuosisadan vaihteessa Ruotsin suhdeluku oli
jäänyt alle 100 ‰, kun Suomessa se silloin oli
vielä 150 ‰:n vaiheilla.

till endast knappt två tredjedelar av vårt lands
nivå. Sålunda var spädbarnsdödligheten i Sve-
rige åren 1936—40 i medeltal 41.9 ‰, mot
68.5 ‰ i Finland. Redan vid sekelskiftet var
relationstalet för Sverige under 100 ‰, medan
det i Finland ännu utgjorde omkring 150 ‰.

A. Tunkelo.

Selostava luettelo Tilastollisen päätoimiston väestötilastollisesta arkistomateriaalista. — Förklarande förteckning över Statistiska centralbyråns befolkningsstatistiska arkivmaterial.

A. Yleistä. — Allmänt.

- Henkikirjoitus.* Ehdotuksia asetuksiksi henkikirjoituksesta kaupungeissa ja maalaiskunnissa 1920-luvulta.
Veromaksajain Yhdistyksen ehdotus Valtioneuvostolle, että nykyistä henkikirjoitusjärjestelmää muutetaan väestötilaston tapaan. 1924.
Tabell-Commission. Ur Tabell-Commissionens handlingar och Wargentins koncept. 1749—1808.
Väestönlaskenta. Yleistä väestönlaskentaa koskevia ohjeita. Väestöluettelon ehdotus ja erikoisperustelut. 1923.
Väestöluettelo. Hallintoneuvos I. Ahavan ehdotukset väestöluettelosta. 1923.
Väestön luettelominen uudelle kannalle (M. Kovero). 1924.
Väestötilasto. Suunnitelma ja kustannusarvio ehdotetun uuden väestötilastotyön toimeenpanemisesta Tampereella. 1922.
Väestötilastokomitea. Määräyksiä senaattori Aug. Hjeltille ja tohtori M. Koverolle puheenjohtajiksi väestötilastokomiteaan. 1918—19.
Väestötilastokomitean ehdotukset ja mietinnöt. 1919—23.
Väestötilastokomitean mietintöjä. Erikoisperustelut.
Vastaukset väestötilastokomitean tiedusteluihin henkilöiden luotettavuudesta y. m. 1918.

B. Väestön tila. — Befolkning.

a. yleistä — allmänt.

- Befolkning.* Kuopio läns befolkning prostervis. Särskilda uppgifter. 1860.
Befolkning efter stånd. 1850, 1860.
Befolkningen i Prosterierna i Uleåborgs län, efter ålder. 1865.
Befolkningens fördelning efter yrke. 1875.
Finsk och svensk befolkning. 1880—1900. 1920. 1923. 1928.
Befolkningen efter civilstånd. Läns- och stiftsvis. (yhteenvetoja). 1749—1805.
Befolkningsstatistik. Tillägg till befolkningsstatistiken (laskelmia). 1750—1890.
Folkmängd. Preliminära uppgifter om Finlands folkmängd. 1880.
Folkmängden i städerna. 1795. (Rabben käsikirjoituksia.)
Protestantiska landsförsamlingarnas samt städernas areal och folkmängd. 1860. (Rabben käsikirjoituksia.)
Om dödligheten och folkmängdsförhållandena i Finland. 1858—59. 1853—54. 1856—59. 1861—62. (Rabben käsikirjoituksia.)

- Finlands areal och folkmängd 1845 och 1850. (Rabben käsikirjoituksia.)
Mantalskriven folkmängd från häraderna i Tavastehus län. 1866.
Diverse uppgifter om Uleåborgs län. Folkmängd, handel, näringar. 1757—1858.
Finlands areal och folkmängd. 1870.
Vasa läns folkmängd enligt mantalslängderna 1805—1839. Förhållande emellan de födde barnens och de öaktas antal i Finland. 1832—1836.
Folkmängd, hushåll samt öppen jord och kreatur i städerna. 1805.
Om städernas och församlingarnes i Finland namn, ålder, folkmängd, m. m. 1841. (Rabben käsikirjoituksia.)
Folkmängd församlingsvis. 1805.
Folkmängd efter stånd och yrke. Länsvis. 1754—1772. (yhteenvetotauluja.)
Sammandrag av folkmängden 31. 12. 1880. Täydelliset yhteenvetotaulukot lääneittäin.
Städernas folkmängd. 1749—1810. (epätäydellinen.)
Finlands folkmängd efter ålder. Läns- och stiftsvis. 1750—1805. (yhteenvetotaulukoita.)
Folkmängd efter ålder, stånd och yrke i Helsingfors, Lovisa m. fl. orter. 1750, 1760, 1770, 1779.
Finlands folkmängd efter ålder och civilstånd. 1749—1890. Beräkningar.
Förteckning över prosterierna i landet. Folkmängd 1737—39. 1745—46.
Beräknad folkmängd läns- och stiftsvis 1749—1805. Laskelmia sekä tietoja tilaston puutteellisuuksista.
Anteckningar om folkmängden i Finland före Tabellverkets införande m. m. 1692—1763.
Henkikirjoitus. Ote henkikirjoista sekä valtion tulot maataloista. 1864.
Jordbruksbefolkning. Tabeller över jordbruksbefolkningens yrkesfördelning. Nylands, Viborgs, Kuopio och Uleåborgs län. 1815—1890.
Mantalskriven folkmängd. 1722—1750. Tietoja pitäjittäin. (epätäydell.)
Sivillirekisteri. Sivillirekisterikortteja, alkaen v:sta 1918.
Väestö. Väestön ikäryhmitys 1750—1890.
Väestö iän mukaan prosentissa koko väestöstä. 1750—1805. (yhteenveto.)
Väestöolot. Maaherrain ilmoituksia väestö- ja taloudellisista oloista. 1820, 1825, 1830.
Väestötilasto. Väestötilaston kaavakkeita sekä väestötaulukojen kaksoiskappaleita.
Väkiluku. Suomi—Ruotsin väkilukukaavakkeita. 1749—1802.
Väkiluku- ja väestönmunkokset. 1749. 1800.

Henkikirjoitettu väestö kunnittain ja lääneittäin, alkaen v:sta 1918.

Väkiluku henkikirjojen mukaan Mikkelin, Kuopion ja Viipurin lääneissä. 1881.

Helsingin kaupunkiseurakunnan väkiluku. 1750—1890.

Väkilukutietoja Suomen seurakunnista. 1721—1748. Taulukoita rovastikunnittain. 1721—1735.

Yhteenvedoja väkilukutaulukoista. 1751, 1754, 1760, 1769, 1775, 1780, 1785, 1790, 1795, 1800. Ikä ja siviilisääty. Huonekunnat, kestikievarit, kapakat y. m. Eri säädyt 1751. (Rabben käsikirjoituksia.)

Yhteenvedoja väkilukutaulukoista viisivuosittain 1810—1875. Kaupunkien väkiluku sekä maaseutu rovastikunnittain. Ikä ja siviilisääty. Väkiluku kunnittain 1855. Väestö säädyittäin 1815, 1840, 1845, 1850. Läänien väkiluku. (Rabben käsikirjoituksia.)

Väkilukutaulujen jäljennöksiä eri vuosilta. Ikä ja siviilisääty, kaupungit ja maaseutu 1810, 1820, 1835, 1840, 1845, 1850, 1855, 1860, 1865. Yhteenvedoja. Kaupungit ja maaseutu: 1810, 1815, 1820, 1830, 1835, 1840.

b. Kymmenvuotistilasto. — Decenniestatistik.

Väkilukutauluja 5-vuosittain. 1810—1875.

Väkilukutauluja 10-vuosittain. 1880—1940.

c. Todelliset väestönlaskennat. — Faktiska folkräkningar.

Folkberäkning. Utlåtanden om förslag till folkberäkning m. m. av Åbo Domkapitel och präster i Åbo Stift. 1841—1845. Borgå Domkapitel.

Förslag till förordning om folkberäkning av C. J. Helsingius, J. J. Estlander m. fl. 1842.

Utlåtanden om förslag till folkberäkning av guvernörerna i Nylands, Åbo, Tavastehus, Viborgs, St. Michaels, Kuopio, Vasa och Uleåborgs län. 1843—44.

Anmärkningar och utlåtanden om förslag till folkberäkning. 1844. (A. A. Laurell.)

Några den fosterländska folkberäkningens resultater. Fortsättning af föredraget den 15. nov. 1850. (Rabben käsikirjoituksia.)

Folkräkning. Fullständigt förslag till förordning angående det som iakttagas bör till vinnande af större fullständighet vid folkräkningen. 1852. (L. Jägerhorn, P. Törnqvist, F. W. Pipping, O. R. Rehinder.) Förteckning å handlingarne uti frågan om folkräkningen i landet m. m. 1839—1858.

Väestönlaskenta. Väenlasku kaupungeissa vuosina 1880—1910.

Kiinteistö- ja rakennus- sekä väestö- ja asuntolaskennan suunnittelu, käytetyt kaavakkeet, ohjeet y. m. 1910.

Todellinen väestölaskenta. 1920. Ohjeita, suunnitelmia, laskelmia.

Todellinen väestölaskenta. 1920. Työtaulut.

Väestö- ja asuntolaskennan 1920 muistiinpanot. (G. Modeen.)

Todellinen väestölaskenta 1930. Ohjeita, suunnitelmia. Todellisen väestölaskennan alkuaineistoa. 1930.

Väestö-, rakennus- ja asuntolaskenta, Helsinki, Turku, Viipuri, Tampere, Vaasa, Kuopio, Lahti, Oulu, Rauma, Pietarsaari, Riihimäki ja Kotka. 1930. Työtaulut ja yhteenvedot.

d. Erikoisselvityksiä. — Specialutredningar.

Folkrikhet. Avhandling om Åbo Stifts tillväxt i folkrikhet. 1727—1766. (Mennander, Carl Fr.)

Församlingar. Grekisk—ryska församlingar. 1830—31, 1835—36, 1851, 1854, 1858, 1860.

Församlingstabeller. Specialuppgifter sammanställda efter särskilda församlingstabeller. Stifts- och prostervis. 1749—1806.

Levnadsålder. Reflexioner över en avtagande levnadsålder. 1846. (Memorial av Adolf Ramsay.)

Muhamettilaiset. Tietoja muhamettalaisista. Turun ja Porin, Hämeen, Vaasan ja Kuopion läänit. 1912.

Mustalaiset. Kortteja ja taulukoita mustalaisista lääneittäin ja kunnittain. 1895.

Väestötilasto. Väestötilastollisia laskelmia. 1851—1910. (Sekalaista m. m. v. 1914 henkikirjoissa olleet Venäjän alamaiset.)

C. Väestönmuutokset. — Befolkningsrörelse.

a. yleistä — allmänt.

Folktabeller. Sammandrag av folktabeller. Födda, döda, vigda efter ålder samt räknade levande människor. In- och utflyttade. 1749—1774. (Yhteenvetotauluja.)

Lapsensynnyttäjät. Taulu naimattomain lapsensynnyttäjien sekä köyhäin ja turvattomain lasten lukumäärästä, jotka ovat nauttineet kruunulta apua, kunnittain. 1896—1905.

Tilasto turvattomista lapsensynnyttäjistä. 1897—1906.

Produktivitet. Tabeller utvisande produktiviteten, dödligheten, sedligheten i Finland 1751—1800. (Yhteenvedoja.)

Prosteri-tabeller. Utdrag ur Borgå Stifts prosteri-tabeller. Födda och döda. 1796, 1797. (Sjukdomen angiven.)

Väestönmuutostaulukot. Otteita väestönmuutostaulukoista käsittäen tietoja syntyneistä, kuolleista sekä kuolemansyistä kultakin vuodelta 1752—1807. Tietoja lääneittäin 1852—1773. Tietoja hiippakunnittain 1774—1807. (Rabben käsikirjoituksia.)

Väestönmuutokset. Nativitetet, mortalitetet, folkmängd i Finland. 1749—1806. (Ur Wargentins papper.)

Syntyneitä ja vihittyjä kaupungeissa ja maaseudulla. 1868—69.

Syntyneisyys, kuolleisuus ja kuolemansyyt erikseen kaupungeissa ja rovastikunnissa. 1808—1865.

Förteckning över prosterier, vilka till Domkapitlen insänt tabeller över födde, vigde och döde. 1825, 1835, 1836, 1851, 1855, 1856. (Erikseen kussakin kaupungissa ja rovastikunnassa.)

Väestönmuutostaulukko 1808—1877, rovastikunnittain. Väestönmuutostaulukkoja 1878—1910, seurakunnittain. Taulut, kortit, työtaulut, yhteenvedot alkaen vuodesta 1911—.

Yhteenvedoja kuolleisuustaulukoista kultakin vuodelta 1808—1877. Tietoja kaupungeittain ja rovastikunnittain. Syntyneet, kuolleet, vihityt sekä lapsensynnyttäjät. (Rabben käsikirjoituksia.)

b. Avioliitot. — Äktenskap.

Avioliitot. Avioliittojen hedelmällisyys. 1920. (Alkuaineistoa.)

c. Syntyväisyys. — Nativitet.

Födda. 1881—1890.

Syntyneet. Elävänä ja kuolleena syntyneet 1749—1806. Lääneittäin 1749—73, 1795—1806 ja hiippakunnittain 1774—1806. (Yhteenvetoja.)

Syntyväisyys. Ilmoituskaavakkeet, työtaulut, konelistat, alkaen vuodesta 1939.

d. Kuolleisuus. — Mortalitet.

1. Yleistä. — Allmänt.

Döda. Döda efter ålder. 1902. (laskelmia.)

Kuolleet. Kuolleet iän mukaan 1751—1806. Lääneittäin 1751—73, 1796—1806 ja hiippakunnittain 1774—1806. (Yhteenveto.)

Luettelo kuolleista seurakunnittain alkaen v:sta 1936. *Kuolleisuustaulukot.* Yhteenvetoja kuolleisuustaulukoista. 1808—1865.

Kuolleisuustaulukoita. 1879—1910.

Mortalitet. Om mortaliteten i Finland år 1850. (Rabben käsikirjoituksia.)

Mortalitetsprocenter. 1750—1890.

2. Kuolemansyyt. — Dödsorsaker.

Dödsfallen. Om orsaken till dödsfallen i Finland under decennierna 1851—60. (Rabben käsikirjoituksia.)

Itsemurhat. Taulu itsemurhasta Suomessa 1812—1840.

Kuolemantapaukset. Tapaturmista ja väkivaltaisuuksista johtuneet kuolemantapaukset 1752—1806. Tietoja lääneittäin 1752—73, 1796—1806. Tietoja hiippakunnittain 1774—1796.

Tapaturmista ja väkivaltaisuuksista johtuneet kuolemantapaukset 1846—1865. Erikseen kaupungeissa ja rovastikunnissa.

Kuolemansyyt. Kuolintodistuksia ja ilmoituksia alkaen v:sta 1936.

Mortalitetstabeller. Brev angående mortalitetstabellerna. Åbo och Borgå stift. 1812—43. Utdrag ur Svenska mortalitetstabellerna. 1749—1750.

Mortalitetstabeller för Finland utvisande sjukdomarnas letalitetet. 1851—1865.

Kollegii Medici skrivelse med förslag till förändrad förteckning på sjukdomarna i mortalitetstabellerna. 1845—46.

3. Kuolleisuus- ja eloonjäämistaulut. — Dödlighets- och livlängdstabeller.

Kuolleisuus- ja eloonjäämistaulut. 1901—1910, 1911—1920.

D. Tautisuustilasto. — Morbilitetsstatistik.

Influensa. Influensan ja pneumonia crouposan aiheuttamat sairaus- ja kuolemantapaukset maan kaupungeissa.

1. XI. 1921—1. VI. 1922.

Scharlakansfebern i Finland. (Dr. Max von Björkstén.) 1774—1877.

Sukupuolitaudit. Helsingissä ilmoitetut sukupuolitaudit vuosina 1879—1926. Veneerisiin sairaaloihin otettujen sairaiden lukumäärä. 1900—1926.

Ögonsjukdomar. Vissa läkares brev angående ögonsjukdomar. 1864—65.

E. Väestön fyysillinen tila. — Befolkningens fysiska tillstånd.

Blinda. Statistiska tabeller över blindas. 1874.

Dövstumma. Förteckning över dövstumma, blindas, andesvaga inom Åmossa baptistförsamling. Vasa län. 1897.

Koululaisten mittaustutkimus. Koululaisten pituus ja paino. Kortteja. 1935.

Kuuromykät. Luettelot kuuromykistä, sokeista ja tylsämielisistä Suomen kaikissa hiippakunnissa. 1910.

Sokeat. Luettelo sokeista ja vähämielisistä. 1800.

Luettelo sokeista Suomessa 1865—67, 1869, 1873—75. Sokeaintutkimus. 1933, alkuaineistoa.

Tylsämieliset. Luettelo tylsämielisistä henkilöistä eri lääneissä. 1883.

F. Siirtolaisuus. — Emigration.

Luettelo henkilöistä, jotka ovat muuttaneet vieraaseen maahan. 1889.

Antalet personer ifrån Vasa och Uleåborgs län, som tagit ut pass till Nord-Amerika. 1889.

Luettelo syntyperäisistä suomalaisista, jotka ovat saapuneet Venäjän keisarikuntaan hakeakseen työtä. 1890—91.

Laskelmia siirtolaisuudesta. 1893—1925.

Maastamuuttaneet Turun Hiippakunnassa. 1894.

Oulun läänistä ulkomaille muuttaneet. 1899.

Tiedustelu siirtolaisuuden karttumisesta. 1900.

Emigrationsstatistik. 1900—1902.

Utflyttade ur landet ifrån baptistförsamlingarna. 1895, 1897, 1898, 1901.

Utflyttade från de grekisk-katolska församlingarna. 1900, 1901, 1902.

Luettelot henkilöistä, jotka vuoden 1901 kuluessa ovat muuttaneet vieraaseen maahan, seurakunnittain.

Venäjällä oleskelevia Suomen alamaisia koskevia tietoja. 1902.

Pass uttagna för utrikesresa. 1902.

Kuopion läänistä ulkomaille muuttaneet. 1904.

Passiluettelot Hämeenkyrön, Ikaalisten, Jämsjärven, Parkanon ja Kankaanpään nimismiespiireistä. 1910.

Luettelo Suomen kansalaisista, jotka ovat saapuneet keisarikuntaan hakeakseen työtä. 1904—1910. 1912—1913.